અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન અને અન્ય

વિ.

જે.કે. ઉદયપુર ઉદ્યોગ લિ. અને અન્ય

૨૮ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૪

[રૂમા પાલ અને અરુણ કુમાર, ન્યાયમૂર્તિઓ.]

રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ એક્ઝેમ્પ્શન સ્કીમ ફોર ઈન્ડસ્ટ્રીઝ, ૧૯૮૮: એનેક્ષર 'બી', અનુક્રમ નં. ૧, ૨, ૩. ૪(એ) અને (બી).

સેલ્સ ટેક્સ—મુક્તિ—ચોથી ઔદ્યોગિક નીતિ—હેઠળ ઘડવામાં આવેલ યોજના—રાજસ્થાનને "ઉદ્યોગો માટે સૌથી વધુ પસંદગીનું સ્થળ" બનાવવા

માંગવામાં આવ્યું—યોજનામાં અમુક ઔદ્યોગિક એકમો માટે સેલ્સ ટેક્સમાંથી મુક્તિની જોગવાઈ હતી—ઉદ્યોગોને એનેક્ષર 'બી' ના અનુક્રમ નં. ૧, ૨ અને ૩ હેઠળ ત્રણ શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા હતા—આવા ઉદ્યોગો અગિયાર વર્ષ માટે ૨૫% ના નિશ્ચિત દરે મુક્તિ માટે હકદાર—નવા એકમો અનુક્રમ નં. ૧ પર મૂકવામાં આવ્યા હતા—સિમેન્ટનું ઉત્પાદન કરતી બે કંપનીઓએ અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળના એકમો સાથે સમકક્ષ મુક્તિ માટે અરજી કરી—સદર અરજીઓ પડતર હતી તે દરમિયાન "અનુક્રમ નં. ૧ પર નવા એકમો" શબ્દોને બદલે "જે કેસ હોય તે મુજબ અનુક્રમ નં. ૧, ૨ અને ૩ પર નવા એકમો" શબ્દો મૂકતું શુદ્ધિપત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યું—શુદ્ધિપત્ર ભવિષ્યલક્ષી અસરથી અમલમાં આવવાનું હતું—આમ બીમાર એકમોને અનુક્રમ નં. ૪(એ) હેઠળ અનુક્રમ નં. ૩ હેઠળના સિમેન્ટ એકમો સાથે સમકક્ષ મૂકવામાં આવ્યા—નું માન્યપણું—ઠેરવેલ: યોજના આર.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૫ અને સી.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૮(૫) હેઠળ નોટિફાય કરવામાં આવી હતી અને, તેથી, સરકાર મુક્તિની મંજૂરીમાં ફેરફાર કરવા અથવા તેને રદ કરવા સક્ષમ હતી—પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલ ન હતું તેથી આ વધુ છે—સિમેન્ટ એકમોને મુક્તિની મંજૂરી માટે નાબૂદ ન થઈ શકે તેવા કોઈ અધિકારો ન હતા. આ ઉપરાંત, મુક્તિ યોજનાનું સર્જન હોવાથી સરકારને યોજનાની સમીક્ષા કરવાનો અથવા તેમાં ફેરફાર કરવાનો અધિકાર હતો—ચોથી ઔદ્યોગિક નીતિ જાહેર હિતમાં ઘડવામાં આવી હતી—તેથી નીતિને અસરકારક બનાવવાના ઈરાદાથી બહાર પાડવામાં આવેલ શુદ્ધિપત્ર જાહેર હિતમાં

છે—જે બીમાર ઔદ્યોગિક એકમોએ ભૂતકાળમાં આવા લાભ લીધા ન હતા તેમને નવા એકમો સાથે સમકક્ષ આપવામાં આવેલ લાભો અનુક્રમ નં. ૧ પરના ઉદ્યોગોનો સંદર્ભ આપતા ન હતા—બીમાર સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ અનુક્રમ નં. ૩ પરના સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ/એકમોની "તમામ શ્રેણીઓ" શબ્દોમાં આવરી લેવામાં આવશે—મૂળ યોજનામાં રાજસ્થાનને "ઉદ્યોગો માટે સૌથી વધુ પસંદગીનું સ્થળ" બનાવવાનો સરકારનો ઈરાદો જાહેર કરવામાં આવ્યો ન હોવાથી આ અસ્પષ્ટતા દૂર કરવા શુદ્ધિપત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યું—તેથી, શુદ્ધિપત્ર બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરતું નથી—રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૯૪, – કલમ ૧૫—સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬, કલમ ૮(૫).

સેલ્સ ટેક્સ—મુક્તિ—હાઇકોર્ટે મુક્તિનો દર ઘટાડતું નોટિફિકેશન રદ કર્યું—સદર નિર્ણય સામેની અપીલ દાખલ કરવામાં આવી—પરંતુ કોઈ મનાઈ હુકમ આપવામાં આવ્યો ન હતો—અંતે હાઇકોર્ટનો નિર્ણય ઉલટાવવામાં આવ્યો—કરની જવાબદારી—ઠેરવેલ: સેલ્સ ટેક્સ ચૂકવવાની પ્રાથમિક જવાબદારી વેચનારની છે—જોકે હાઇકોર્ટનો નિર્ણય ઉલટાવવામાં આવ્યો ત્યાં સુધી વેચનાર તેના ગ્રાહકો પાસેથી સેલ્સ ટેક્સ વસૂલ કરી શક્યા ન હતા, તેમ છતાં તેઓ કરના તફાવતની રકમ ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે—જોકે, સરકારે નિર્દિષ્ટ કરેલ સમયની અંદર મૂળ રકમ ચૂકવવામાં આવે તે શરતે, સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ મામલો

સબજ્યુડિસ હતો તે સમયગાળા દરમિયાન કોઈ વ્યાજ અથવા દંડ વસૂલ કરી શકાય નહિ.

શબ્દો અને શબ્દસમૂહો:

"મુક્તિ"—નો અર્થ અને સ્વરૂપ—સમજાવવામાં આવ્યું.

અપીલકર્તા–રાજ્યે રાજ્યની અંદર ઉત્પાદિત માલ અને પેટા–ઉત્પાદનોના આંતર–રાજ્ય અને રાજ્ય–અંતર્ગત વેચાણ પર ઔદ્યોગિક એકમોને સેલ્સ ટેક્સની ચૂકવણીમાંથી મુક્તિ આપતી યોજના ઘડી. આ યોજના રાજ્યની નવી ચોથી ઔદ્યોગિક નીતિનો ભાગ હતી. નીતિમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે યોજનાનો ઉદ્દેશ રાજ્યને "ઉદ્યોગો માટે સૌથી વધુ પસંદગીનું સ્થળ" બનાવવાનો અને રાજ્યમાં ઉદ્યોગોની સ્થાપનાને પ્રોત્સાહન આપવાનો હતો. આ નીતિને અનુસરીને રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ/સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ઝેમ્પ્શન સ્કીમ ફોર ઇન્ડસ્ટ્રીઝ, ૧૯૯૮ ઘડવામાં આવી અને રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૯૪ ની કલમ ૧૫ અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮(૫) હેઠળ નોટિફાય કરવામાં આવી. યોજના ૧.૪.૧૯૯૮ થી અમલમાં આવી.

મુક્તિના હેતુ માટે, યોજનાના એનેક્ષર 'બી' એ ઉદ્યોગના પ્રકાર અનુસાર ઉદ્યોગોને અનુક્રમ નં. ૧, ૨ અને ૩ હેઠળ ત્રણ શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કર્યા. સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ/એકમોની તમામ શ્રેણીઓને અનુક્રમ નં. ૩ હેઠળ મૂકવામાં આવી હતી અને તેઓ અગિયાર વર્ષ માટે ૨૫% ના નિશ્ચિત દરે મુક્તિ માટે હકદાર હતા. બીમાર એકમોને અનુક્રમ નં. ૪ હેઠળ મૂકવામાં આવ્યા હતા; તેના ખંડ (એ) માં આવરી લેવાયેલ, જે બીમાર એકમોએ અગાઉ લાભ લીધા ન હતા, તેમના માટે એ જ લાભોની જોગવાઈ હતી જે "અનુક્રમ નં. ૧ પરના નવા એકમો" ને ઉપલબ્ધ હતા. લાભો ૧લા વર્ષમાં ૧૦૦% થી ૧૧મા વર્ષમાં ૩૦% સુધીના હતા. અન્ય બીમાર એકમોને આવરી લેતા ખંડ (બી) માં ઓછા લાભોની જોગવાઈ હતી જે, જોકે, અનુક્રમ નં. ૩ હેઠળના એકમોને ઉપલબ્ધ લાભો કરતાં વધુ હતા. ખંડ ૪ માં વધુમાં યોજના હેઠળના લાભો મેળવવા માટે યોગ્ય સ્ક્રીનીંગ કમિટી પાસેથી મંજૂરી મેળવવાની જોગવાઈ હતી. ત્યારબાદ આકારણી સત્તામંડળ દ્વારા અરજદાર એકમને પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આપવાનું હતું. ખંડ ૪ માં વધુમાં જોગવાઈ હતી કે યોજના હેઠળના લાભો અરજદાર–એકમ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ તમામ બાબતોમાં પૂર્ણ અરજીની તારીખથી ઉપલબ્ધ રહેશે, જેમ કે અધિકૃત અધિકારી દ્વારા પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હોય.

સામાવાળા–કંપનીઓ રાજ્યની અંદર જુદા જુદા એકમોમાં સિમેન્ટના ઉત્પાદકો હતી અને બીમાર કંપનીઓ હતી. સામાવાળા–કંપનીએ અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળના એકમો સાથે સમકક્ષ લાભોનો દાવો કરીને યોજના હેઠળ મુક્તિ માટે અરજી કરી. ઉદ્યોગ નિયામકે પ્રમાણિત કર્યું કે કંપનીઓમાંથી એકની અરજી પૂર્ણ હતી. પ્રમાણપત્રમાં શરત મૂકવામાં આવી હતી કે સદર કંપની દ્વારા લેવામાં આવેલ પ્રોત્સાહન, જો કોઈ હોય તો, સ્ક્રીનીંગ કમિટીના નિર્ણયને આધીન, સંપૂર્ણપણે તેના જોખમે રહેશે. કંપનીએ એવી બાંયધરી પણ આપી કે મંજૂરીનો ઇનકાર થાય તો તે કર ચૂકવશે. સદર કંપનીની અરજી પડતર હતી ત્યારે, સરકારે "અનુક્રમ નં. ૧ પરના નવા એકમો" શબ્દોને બદલે "જે કેસ હોય તે મુજબ અનુક્રમ નં. ૪ હેઠળના નવા એકમો" મૂકતું શુદ્ધિપત્ર બહાર પાડ્યું. આમ અનુક્રમ નં. ૪(એ) હેઠળના બીમાર સિમેન્ટ એકમોને અનુક્રમ નં. ૩ હેઠળના નવા સિમેન્ટ એકમો સાથે સ્પષ્ટપણે સમકક્ષ મૂકવામાં આવ્યા. સદર કંપનીએ સ્ક્રીનીંગ કમિટી સમક્ષ રજૂઆત કરી કે શુદ્ધિપત્રની કંપની પર અસર થવી જોઈએ નહિ. કેસ મુલતવી રાખતી વખતે, સ્ક્રીનીંગ કમિટીએ કહ્યું કે એકમ શુદ્ધિપત્ર બહાર પડ્યાની તારીખથી શુદ્ધિપત્ર હેઠળ જેટલી મર્યાદા સુધી માન્ય હોય તેટલી મર્યાદા સુધી યોજના હેઠળના લાભો લઈ શકે. સદર કંપનીને યોજના હેઠળ આજ દિન સુધી ખંડ ૪(ઈ) હેઠળ કોઈ મંજૂરી કે ખંડ ૪(એફ) હેઠળ પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું નથી.

જ્યાં સુધી અન્ય સામાવાળા–કંપનીનો સંબંધ છે, યોજના હેઠળની તેની અરજી પૂર્ણ તરીકે પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી અને મંજૂર કરવામાં આવી હતી. જોકે લાભોની માત્રા શુદ્ધિપત્ર બહાર પડ્યાની તારીખથી શુદ્ધિપત્રની શરતો મુજબ આપવામાં આવી હતી. તદનુસાર, આ કંપનીને શુદ્ધિપત્રના આધારે યોજના હેઠળના લાભો મર્યાદિત કરતું પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું.

સામાવાળાઓ અનુક્રમ નં. ૧ સામેના મુક્તિના ઊંચા દરોનો લાભ લેતા હોવાથી, શુદ્ધિપત્ર હેઠળ લાભો આપતા સ્ક્રીનીંગ કમિટીના નિર્ણયના પરિણામે, સેલ્સ ટેક્સ સત્તામંડળો દ્વારા બંને સામાવાળા કંપનીઓને સેલ્સ ટેક્સના તફાવત અંગે કામચલાઉ આકારણી હુકમો અને નોટિસો બહાર પાડવામાં આવી.

સામાવાળા–કંપનીઓએ હાઇકોર્ટ સમક્ષ રિટ પિટિશનો દાખલ કરી જેમાં દાવો કર્યો કે યોજના હેઠળના તેમના અધિકારો યોજનાના એનેક્ષર ‘બી’ ના ખંડ ૪(એચ) હેઠળ તેમની અરજીઓના પ્રમાણપત્રની તારીખથી અસરથી સ્ફટિકિત થયા હતા, જે શુદ્ધિપત્ર દ્વારા પૂર્વલક્ષી અસરથી છીનવી શકાય નહિ.

સિંગલ જજે ઠરાવ્યું કે વાદગ્રસ્ત શુદ્ધિપત્ર યોજનામાં સુધારા સમાન હતું અને શુદ્ધિપત્ર સત્તાવાર ગેઝેટમાં તેના પ્રકાશનની તારીખથી ભવિષ્યલક્ષી રીતે અમલમાં આવશે. ડિવિઝન બેન્ચે, આ નિર્ણયને યથાવત રાખતી વખતે, વધુમાં ઠરાવ્યું કે સત્તાવાર યોજના હેઠળ સામાવાળા–કંપનીઓને ઉપલબ્ધ અધિકારો સારભૂત અધિકારો હતા; અને આ અધિકારોને પ્રતિકૂળ અસર થઈ શકે નહિ સિવાય કે પછીનું નોટિફિકેશન તેમ કરવાનો ઈરાદો સ્પષ્ટપણે પ્રગટ કરે અને એવો કોઈ સ્પષ્ટ ઈરાદો ન હતો. વધુમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે સુધારો મનસ્વી હતો અને અન્ય બીમાર ઉદ્યોગોની સરખામણીમાં ભેદભાવપૂર્ણ હોવાથી અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરતો હતો. એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું કે સુધારો જે બીમાર સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સે અગાઉ કર મુક્તિના લાભ લીધા ન હતા તેમની સામે ભેદભાવ કરી શકે નહિ, જેથી આવા બીમાર ઉદ્યોગો સાથે એવા બીમાર સિમેન્ટ ઉદ્યોગો કરતાં ખરાબ રીતે વર્તવામાં આવે જેમણે અગાઉ સેલ્સ ટેક્સમાંથી મુક્તિનો લાભ લીધો હતો. ડિવિઝન બેન્ચે તદનુસાર ઠરાવ્યું કે સામાવાળા–કંપનીઓ મૂળ નોટિફાય કરવામાં આવ્યા મુજબ યોજના હેઠળના લાભો લેવા હકદાર હતી અને આવા અધિકારો શુદ્ધિપત્રથી અસરગ્રસ્ત થયા ન હતા. જોકે, શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન રદ કરવામાં આવ્યું ન હતું. આથી આ અપીલ.

અપીલકર્તા–રાજ્ય વતી દલીલ કરવામાં આવી કે સામાવાળાઓને યોજનાના એનેક્ષર 'બી' ના અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળના નવા એકમોને ઉપલબ્ધ યોજનાના લાભો પર કોઈ નિહિત અધિકાર ન હતો: કે વાદગ્રસ્ત શુદ્ધિપત્રે માત્ર ચોક્કસ ઉદ્યોગના બીમાર એકમોને આવા ઉદ્યોગોના નવા એકમો સાથે સમકક્ષ ગણવાનો રાજ્ય સરકારનો ઈરાદો સ્પષ્ટ કર્યો હતો; કે રાજ્ય સરકારને યોજનાનો લાભ પાછો ખેંચવાની અથવા તેમાં ફેરફાર કરવાની સત્તા માત્ર સી.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૮ સાથે વાંચવામાં આવતી આર.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ જ નહિ પરંતુ યોજનાના ખંડ ૯ હેઠળ પણ હતી; કે સામાવાળાઓ એ સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા કે રાજ્ય સરકાર સવલતમાં ફેરફાર કરવાથી અથવા તેને પાછી ખેંચવાથી પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંતથી બંધાયેલી હતી: કે શુદ્ધિપત્ર ભેદભાવપૂર્ણ ન હતું અને માત્ર બીમાર સિમેન્ટ એકમો અને નવા સિમેન્ટ એકમો સાથે સમાન વર્તન કર્યું હતું; અને કે અપીલકર્તા–રાજ્યનો શુદ્ધિપત્રના પ્રકાશનની તારીખ પહેલાં સામાવાળાઓ દ્વારા ભોગવવામાં આવેલ લાભો છીનવી લેવાનો ઈરાદો ન હતો.

સામાવાળા–કંપનીઓ વતી દલીલ કરવામાં આવી કે સી.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૮(૫) હેઠળ મુક્તિને પૂર્વલક્ષી અસરથી પાછી ખેંચવાની કોઈ સત્તા ન હતી; કે જે તારીખે સામાવાળા–કંપનીઓની અરજીઓ પૂર્ણ તરીકે

પ્રમાણિત કરવામાં આવી તે તારીખે, ઔદ્યોગિક એકમોને અધિકારો પ્રાપ્ત થયા જે પાછા ખેંચી શકાય નહિ અને ચાલુ મુક્તિનો દાવો કરવાના હેતુ માટે પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંત પર આધાર રાખવો જરૂરી ન હતો; કે પછીનું નોટિફિકેશન શુદ્ધિપત્ર ન હતું પરંતુ યોજનાનો સુધારો હતો અને મૂળ પ્રકાશિત થયા મુજબ યોજના હેઠળ આપવામાં આવેલ અધિકારોને પાછા ખેંચવા સમાન ગણી શકાય નહિ: કે બીમાર એકમોને ઉદ્યોગના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લીધા વિના અલગ વર્ગ તરીકે ગણવામાં આવ્યા હતા; કે અપીલકર્તાઓ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલ રીતે શુદ્ધિપત્રનું અર્થઘટન કરવામાં આવે તો તે અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરશે; કે કોઈ પણ સંજોગોમાં આ કોર્ટે સામાવાળા–કંપનીઓએ મૂળ પ્રકાશિત થયા મુજબ યોજનાના લાભો લીધા હોય ત્યાં સુધી તેમનું ઓછામાં ઓછું હાઇકોર્ટના હુકમની તારીખથી રક્ષણ કરવું જોઈએ: અને કે હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર આ કોર્ટ દ્વારા મનાઈ હુકમ આપવામાં આવ્યો ન હોવાથી, સામાવાળા–કંપનીઓએ આર.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪(૨) ના આધારે તેમના ગ્રાહકો પાસેથી સેલ્સ ટેક્સ વસૂલ કર્યો ન હતો અને આ સંજોગોમાં હાઇકોર્ટના નિર્ણય પછીના સમયગાળા માટે તેમના પર સેલ્સ ટેક્સની જવાબદારીનો બોજો નાખવો અન્યાયી થશે.

અપીલો મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠરવેલ: ૧. પછીનું નોટિફિકેશન સામાવાળા–કંપનીઓ જ્યાં સુધી સંબંધિત છે ત્યાં સુધી સત્તાવાર ગેઝેટમાં શુદ્ધિપત્રના પ્રકાશનની તારીખથી અસરથી અમલમાં આવી શકે કે કેમ તે પ્રશ્નનો જવાબ યોજના હેઠળ સામાવાળા–કંપનીઓના અધિકારોના સ્વરૂપ પર આધાર રાખશે. [૮૩૨–એ–બી–સી–ડી]

૨. મુક્તિ એ વ્યાખ્યા પ્રમાણે એવી જવાબદારીમાંથી સ્વતંત્રતા છે જે મુક્તિ મેળવનાર અન્યથા નિભાવવા માટે જવાબદાર છે. તે એક વિશેષાધિકાર છે જે અન્યોને ઉપલબ્ધ ન હોય તેવો લાભ આપે છે. નાણાકીય કાયદામાં વૈધાનિક જોગવાઈ હેઠળ આપવામાં આવેલ મુક્તિ એ રાજ્ય સરકાર દ્વારા આપવામાં આવેલ સવલત છે જેથી આવી સવલતના લાભાર્થીઓએ તે કર અથવા જકાત ચૂકવવી ન પડે જે તેઓ આવા કાયદા હેઠળ અન્યથા ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે. સવલત મેળવનારને સવલત આપવાનો સરકાર સામે કાયદેસર રીતે અમલ કરાવી શકાય તેવો કોઈ અધિકાર નથી, સિવાય કે તેના મંજૂરીના સમયગાળા દરમિયાન સવલતના લાભો ભોગવવાનો. આ ભોગવવાનો અધિકાર નાબૂદ થઈ શકે તેવો છે એ અર્થમાં કે જે સત્તા હેઠળ મુક્તિ આપવામાં આવી હતી તે જ સત્તાના ઉપયોગથી તે છીનવી શકાય. [૮૩૨–ડી–ઈ–એફ]

શ્રી બકુલ ઓઇલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, [૧૯૮૭] એસ.સી.સી. ૩૧; *કસિન્કા ટ્રેડિંગ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા*, [૧૯૯૫] ૧ એસ.સી.સી. ૨૭૪ અને *શ્રીજી સેલ્સ કોર્પોરેશન વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા*, [૧૯૯૭] ૩ એસ.સી.સી. ૩૯૮, આધાર રાખવામાં આવેલ.

૩.૧. હાલના કેસમાં, યોજના જાહેર હિતમાં રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૯૪ ની કલમ ૧૫ અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮(૫) બંને હેઠળ મુક્તિઓ આપવાની રાજ્ય સરકારની સત્તા હેઠળ નોટિફાય કરવામાં આવી હોવાથી, રાજ્ય સરકાર એ જ કારણસર મંજૂરીમાં ફેરફાર કરવા અથવા તેને રદ કરવા સક્ષમ હતી. આમ જે આપવામાં આવ્યું છે તે પાછું ખેંચી શકાય, સિવાય કે પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલના કારણે સરકારને તેમ કરવાથી અટકાવવામાં આવી હોય, જે સિદ્ધાંત પોતે ન્યાયસંગતતા અને જાહેર હિતની વિચારણાઓને આધીન છે. [૮૩૨–એફ–જી–એચ]

સેલ્સ ટેક્સ ઓફિસર વિ. શ્રી દુર્ગા ઓઇલ મિલ્સ, [૧૯૯૮] ૧ એસ.સી.સી. ૫૭૨, આધાર રાખવામાં આવેલ.

૩.૨. તેથી, નાબૂદ થઈ શકે તેવા અધિકારનું નિહિત થવું એ શબ્દોમાં વિરોધાભાસ છે. મુક્તિની ચાલુ મંજૂરીનો કોઈ નાબૂદ ન થઈ શકે તેવો અધિકાર ન હોવાથી (પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલના અપવાદની ગેરહાજરીમાં), સામાવાળા–કંપનીઓને આવી મુક્તિના કોઈ પાસા જેવા કે દર, સમયગાળો વગેરેનો નાબૂદ ન થઈ શકે તેવો અધિકાર હોવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. [૮૩૨–એચ; ૮૩૩–એ–બી]

૪. કોઈ પણ સંજોગોમાં, હાઇકોર્ટે સામાવાળા–કંપનીઓમાંથી એકને યોજનાના લાભો પર નિહિત અધિકાર હતો એમ ઠરાવવામાં હકીકતમાં ભૂલ કરી. યોજનાનો ખંડ ૪ સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે યોજના હેઠળના લાભો સ્ક્રીનીંગ કમિટીની મંજૂરીને આધીન હતા. સદર સામાવાળા–કંપનીને આજ દિન સુધી કોઈ મંજૂરી આપવામાં આવી નથી. [૮૩૩–બી–સી]

૫. આ ઉપરાંત, મુક્તિ યોજનાનું સર્જન હોવાથી યોજનાને આધીન છે. યોજનાનો ખંડ ૯ સ્પષ્ટ કરે છે કે યોજના હેઠળનો અધિકાર એ અર્થમાં કામચલાઉ હતો કે યોજનામાં ફેરફાર કરી શકાય અથવા તેની સમીક્ષા કરી શકાય.

એ સાચું છે કે ખંડ ૯ એવી પણ જોગવાઈ કરે છે કે આવી સમીક્ષા અથવા ફેરફાર માત્ર જાહેર હિતમાં જ થઈ શકે. પરંતુ તેમ છતાં આપવામાં આવેલ અધિકાર ફેરફારપાત્ર અથવા રદ કરી શકાય તેવો હતો. જો યોજના હેઠળના કોઈ અધિકારને ફેરફાર ન થઈ શકે તેવો ઠરાવવામાં આવે તો તે *યોજનાથી વિપરીત* હશે. તેથી જો કોઈ એમ ધારી લે કે સામાવાળા–કંપનીઓ ખંડ ૪(એચ) હેઠળ તેમની અરજીના પ્રમાણપત્રની તારીખથી અસરથી અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળના નવા એકમો સાથે સમકક્ષ યોજનાના લાભો માટે હકદાર હતી, તો પણ જે તારીખે યોજનામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો તે તારીખથી અસરથી અધિકારમાં ફેરફાર કરી શકાય. સામાવાળાની આગળની દલીલ કે પછીના નોટિફિકેશનને ફેરફાર તરીકે ગણી શકાય નહિ અને તે માત્ર પછીના અરજદારોને જ લાગુ પડશે તે અસ્વીકાર્ય છે. પછીના નોટિફિકેશનની ભાષામાં કોઈ અસ્પષ્ટતા નથી. ઊલટું, શુદ્ધિપત્ર શબ્દનો ઉપયોગ પોતે જ સૂચવે છે કે રાજ્ય સરકારે જે ભૂલથી કરવામાં આવ્યું હોવાનું માન્યું હતું તેને સુધારવાનો અને દુરસ્ત કરવાનો ઈરાદો હતો. [૮૩૩–સી, ડી, ઈ, એફ]

૬. નવી ઔદ્યોગિક નીતિ, જેને અનુસરીને રાજ્ય સરકાર દ્વારા યોજના ઘડવામાં આવી હતી, તે નિર્વિવાદપણે જાહેર હિતમાં હતી. તેથી, જો રાજ્ય સરકારનો ઈરાદો પછીનું નોટિફિકેશન બહાર પાડીને નીતિને અસરકારક

બનાવવાનો હતો તો એમ કહી શકાય નહિ કે રાજ્ય સરકાર જાહેર હિતમાં કાર્ય કરી રહી ન હતી. ઔદ્યોગિક નીતિ જેના પરિણામે મુક્તિ યોજના બની તેમાં સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ હતી કે જે બીમાર ઔદ્યોગિક એકમોએ ભૂતકાળમાં આવા કોઈ લાભ લીધા ન હતા તેમને આપવામાં આવનારા લાભોનો દર નવા એકમ સાથે સમકક્ષ હશે. પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે નીતિમાંના "નવા એકમ" શબ્દો એનેક્ષર 'બી' ના અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળના ઉદ્યોગોનો સંદર્ભ આપતા હતા. એનેક્ષર 'બી' નો અનુક્રમ નં. ૩ યોજનાના એનેક્ષર 'એ' માં ઉલ્લેખિત મિની સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ સિવાયના સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સની "તમામ શ્રેણીઓ" નો સંદર્ભ આપે છે. જો "તમામ શ્રેણીઓ" માં આવશ્યકપણે નવા સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ અને ખંડ ૨(કે)(૨) ની વ્યાખ્યામાં આવતા બીમાર ઔદ્યોગિક એકમોનો સમાવેશ થતો હોય, જેઓ અન્ય તમામ નવા સિમેન્ટ એકમોની સમાન સ્તરના લાભ માટે પણ હકદાર હતા. જે બીમાર ઔદ્યોગિક એકમો ખંડ ૨(કે)(૨) ની અંદર આવતા નથી તેમને તે એકમો કરતાં ઊંચા લાભો આપવા અસંગત હશે જે આવે છે. [૮૩૩–એફ, જી, એચ; ૮૩૪–એ, સી, ડી, ઈ, એફ]

૭. ઔદ્યોગિક નીતિનો મુખ્ય હેતુ નવા ઉદ્યોગસાહસિકોને પ્રોત્સાહન આપવાનો હતો. એ સાચું છે કે બીમાર ઉદ્યોગો માટે અલગ જોગવાઈઓ છે પરંતુ રાજસ્થાનને "ઉદ્યોગો માટે સૌથી વધુ પસંદગીનું સ્થળ" બનાવવાનો નીતિનો

મુખ્ય ઉદ્દેશ જોતાં, નવા ઉદ્યોગોને ઓછો લાભ આપવાનો અને રાજ્યમાં પહેલેથી સ્થાપિત બીમાર ઔદ્યોગિક એકમોને ઊંચા લાભો આપવાનો રાજ્ય સરકારનો ઇરાદો હોઈ શકે નહિ. જોકે, જ્યારે યોજના પ્રથમ નોટિફાય કરવામાં આવી ત્યારે યોજનાના મુખ્ય ભાગે ઉદ્દેશ સિદ્ધ કર્યો હોવા છતાં, એનેક્ષર બી માં અનુક્રમ નં. ૪ સામેની સ્તંભ ૩ હેઠળની નોંધ આ સ્પષ્ટપણે પ્રતિબિંબિત કરતી ન હતી. આ અસ્પષ્ટતા સ્પષ્ટ કરવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા પછીનું નોટિફિકેશન બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું. [૮૩૪–એચ; ૮૩૫–એ, બી, સી, ડી]

૮. શુદ્ધિપત્ર અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરતું હોવાનું કહી શકાય નહિ. જોકે અનુક્રમ નં. ૩ માં સિમેન્ટ ઉદ્યોગોની તમામ શ્રેણીઓનો સમાવેશ થશે, અનુક્રમ નં. ૪(બી) ખંડ ૨(કે)(૩) અથવા અનુક્રમ નં. ૪(એ) દ્વારા આવરી લેવામાં ન આવેલ બીમાર સિમેન્ટ ઉદ્યોગોને લગતો હશે કે કેમ તે પ્રશ્ન એવો મુદ્દો નથી જેનો હાલના કેસમાં અંતિમ નિર્ણય કરવાની જરૂર છે. ખંડ ૪(એ) ની શરતો અનુસાર સ્ક્રીનીંગ કમિટીના નિર્ણયને આપવામાં આવેલ અંતિમતા "યોજનામાં જોગવાઈ કરેલ અન્ય જોગવાઈઓને આધીન" છે. સ્ક્રીનીંગ કમિટીનો કોઈ પણ નિર્ણય યોજનાની જોગવાઈઓથી વિપરીત હોઈ શકે નહિ. આ ઉપરાંત, સ્ક્રીનીંગ કમિટીએ માત્ર એટલું જ ઠરાવ્યું છે કે સામાવાળા–કંપનીઓ સાથે પછીના

નોટિફિકેશનની તારીખથી અસરથી અન્ય સિમેન્ટ કંપનીઓ સાથે સમકક્ષ વર્તન કરવાનું છે. [૮૩૫–ડી–ઈ–એફ–જી; ૮૩૬–એ–બી–સી]

૯. ડિવિઝન બેન્ચે શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન રદ કર્યું ન હતું પરંતુ તેનું અર્થઘટન કરવા પૂરતી જ પોતાને સીમિત રાખી હતી. આ કોર્ટે હાઇકોર્ટના નિર્ણયના અમલ પર મનાઈ હુકમ આપ્યો નથી તે માત્ર હકીકત સામાવાળા–કંપનીઓને તે નિર્ણયના ફળો પર કોઈ અધિકાર આપશે નહિ જો આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ણય અંતે ઉલટાવવામાં આવે. આ ઉપરાંત, સામાવાળા–કંપનીઓએ જાણતી હોવી જોઈએ કે હાઇકોર્ટના હુકમ સામેની અપીલ દાખલ થવા સાથે તે હેઠળ તેમના અધિકારો અસ્થિર હતા. [૮૩૬–એફ–જી–એચ]

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. વેસ્ટ કોસ્ટ પેપર મિલ્સ લિ., [૨૦૦૪] ૨ એસ.સી.સી. ૭૪૭, આધાર રાખવામાં આવેલ.

૧૦. સામાવાળા–કંપનીઓએ મુક્તિ યોજનાનો લાભ લીધો હોવાથી તેમને તેમના ગ્રાહકો પાસેથી કર વસૂલ કરવાની મનાઈ હતી અથવા તેમણે તેમના ગ્રાહકો પાસેથી સેલ્સ ટેક્સ વસૂલ કર્યો ન હતો તે માત્ર સંજોગ કોઈ

પરિણામનો નથી. સેલ્સ ટેક્સ ચૂકવવાની પ્રાથમિક જવાબદારી વેચનારની છે. વેચનાર ખરીદનાર પાસેથી તે વસૂલ કરવા હકદાર હોઈ શકે અથવા ન પણ હોઈ શકે. રાજ્ય સરકાર સામાવાળા–કંપનીઓ પાસેથી તે વસૂલ કરવા હકદાર છે, સામાવાળા–કંપનીઓએ તેમના ખરીદનારાઓ પર સેલ્સ ટેક્સ ચૂકવવાની તેમની જવાબદારી સરકાવવાની તક ગુમાવી હોય તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના. [૮૩૬–એચ, ૮૩૭–એ, બી, સી]

બ્રિટિશ ફિઝિકલ લેબ ઈન્ડિયા લિ. વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક, [૧૯૯૯] ૧ એસ.સી.સી. ૧૭૦; *શ્રી સિમેન્ટ લિ. વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન*, [૨૦૦૧] ૧ એસ.સી.સી. ૭૬૫; *શ્રી દિગ્વિજય સિમેન્ટ કંપની લિ. વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન*, [૨૦૦૦] ૧ એસ.સી.સી. ૬૮૮ અને *સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. મહાવીર ઓઇલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ.*, [૧૯૯૯] ૪ એસ.સી.સી. ૩૫૭, લાગુ પડતા ન હોવાનું ઠેરવેલ.

શ્રી દિગ્વિજય સિમેન્ટ કંપની વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન, [૧૯૯૭] ૫ એસ.સી.સી. ૪૦૬, ઉલ્લેખિત.

૧૧. જ્યાં સુધી અન્ય સામાવાળાનો સંબંધ છે, એનેક્ષર 'બી' ના ખંડ ૪(બી) ના કારણે યોજના હેઠળ લાભો મેળવવાનો તેનો અધિકાર કોઈ પણ સંજોગોમાં કામચલાઉ હતો કારણ કે કંપનીને કોઈ મંજૂરી આપવામાં આવી નથી. આ કંપની દ્વારા આપવામાં આવેલ બાંયધરી એવી હતી કે સ્ક્રીનીંગ કમિટી દ્વારા મંજૂરી આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી યોજનાના લાભો કંપનીના જોખમે લેવામાં આવી રહ્યા હતા. [૮૩૮–એફ, જી, એચ]

૧૨. આવા સંજોગોમાં રાજ્ય સરકાર માટે સેલ્સ ટેક્સની બાકી રકમ વસૂલ કરવી ખુલ્લી હોવી જોઈએ, સામાવાળા–કંપનીઓને માત્ર એવા લાભો રાખવાની મંજૂરી આપીને જે તેમના દ્વારા સત્તાવાર ગેઝેટમાં યોજનાના પ્રકાશનની તારીખ સુધી પહેલેથી લેવામાં આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન દ્વારા સુધારેલ યોજનાની જોગવાઈઓ અનુસાર અને નિર્દિષ્ટ દરે. જોકે, અપીલકર્તાઓ દ્વારા સામાવાળા–કંપનીઓ પાસેથી આ કોર્ટ સમક્ષ મામલો સબ જ્યુડિસ હતો તે સમયગાળા માટે તફાવતની રકમો પર કોઈ વ્યાજ અથવા દંડ વસૂલ કરવામાં આવશે નહિ, સામાવાળા–કંપનીઓ અપીલકર્તાઓ દ્વારા આ સંબંધમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા સમયની અંદર સેલ્સ ટેક્સની મૂળ રકમ ચૂકવે તે શરતે. [૮૩૮–એચ; ૮૩૯–એ, બી, સી]

સિવિલ અપીલ ક્ષેત્રાધિકાર : સિવિલ અપીલ નં. ૮૧૯૩/૨૦૦૩.

રાજસ્થાન હાઇકોર્ટના ડી.બી.સી.એસ.એ. નં. ૩૩૭/૨૦૦૧ માં તા. ૧૧.૧૨.૨૦૦૧ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

સાથે

સિવિલ અપીલ નં. ૮૧૯૪–૮૨૦૧, ૮૨૦૩–૮૨૦૬/૨૦૦૩.

સી.એસ. વૈદ્યનાથન, અરુણેશ્વર ગુપ્તા, રાજ્ય માટે વધારાના એડવોકેટ જનરલ અને અમરજીત સિંહ બેદી અપીલકર્તાઓ તરફથી.

એસ. ગણેશ, યુ.એ. રાણા, એમ.એલ. પાટોડી, અરવિંદ કુમાર, સદીપ ખરેલ, મેસર્સ ગાગ્રત એન્ડ કંપની માટે સામાવાળાઓ તરફથી.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ રૂમા પાલ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ન્યાયમૂર્તિ રૂમા પાલ : પ્રથમ અપીલકર્તા દ્વારા રાજસ્થાન રાજ્યની અંદર ઉત્પાદિત માલ અને પેટા–ઉત્પાદનોના આંતર–રાજ્ય અને રાજ્ય–અંતર્ગત

વેચાણ પર ઔદ્યોગિક એકમોને સેલ્સ ટેક્સની ચૂકવણીમાંથી મુક્તિ આપતી યોજના ઘડવામાં આવી હતી. પછીના નોટિફિકેશન દ્વારા બીમાર ઉદ્યોગોને ઉપલબ્ધ મુક્તિની ટકાવારીની માત્રાને સુધારવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો. આ અપીલોમાંના વિવાદો યોજનાના અર્થઘટન અને શુદ્ધિપત્રની અસર સાથે સંબંધિત છે.

યોજના રાજ્યની નવી ચોથી ઔદ્યોગિક નીતિનો ભાગ હતી. નીતિમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે યોજનાનો ઉદ્દેશ રાજસ્થાનને "ઉદ્યોગો માટે સૌથી વધુ પસંદગીનું સ્થળ" બનાવવાનો અને રાજ્યમાં ઉદ્યોગોની સ્થાપનાને પ્રોત્સાહન આપવાનો હતો. નીતિ જુદા જુદા પ્રકારના ઉદ્યોગોને આપવાના માંગવામાં આવેલ મુક્તિઓનું સ્વરૂપ વર્ણવે છે, જેમાં કેટલાક ઉદ્યોગો માટે ૧૧ વર્ષ અને અન્ય માટે ૧૪ વર્ષના મુક્તિ/મુલતવી પ્રોત્સાહનો છે. રાજ્યના પાંચ ઔદ્યોગિક વિકાસ કેન્દ્રોમાં સ્થાપવામાં આવતા ઉદ્યોગોને વધુ પ્રોત્સાહન આપવામાં આવ્યું હતું. પ્રથમ વર્ષ દરમિયાન ઉપલબ્ધ પ્રોત્સાહનો કેટલાક ઉદ્યોગોના સંદર્ભમાં જુદા જુદા દરે સ્થિર મૂડી રોકાણની ચોક્કસ ટકાવારી સુધી ધીમે ધીમે ઘટાડવાના હતા. જોકે, સિમેન્ટ ઉદ્યોગોના સંદર્ભમાં, પ્રસ્તાવિત મુક્તિની ટકાવારી ૧૧ વર્ષ માટે ૨૫% ના નિશ્ચિત દરે હતી. નીતિ અનુસાર યોજના બીમાર એકમોને પણ પ્રથમ

વખત લાભો આપશે. બીમાર એકમોને નીચે મુજબ બે શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા હતા:

(૧) "જે એકમોએ ભૂતકાળમાં કોઈ લાભ લીધા નથી તેમને નવા એકમ સાથે સમકક્ષ સંપૂર્ણ લાભો મળશે.

(૨) જે એકમોએ ભૂતકાળમાં સેલ્સ ટેક્સના લાભ લીધા છે તેમને ૧૧ વર્ષ સુધી ક્રમશઃ ઘટતા ધોરણે એસ.ટી. લાભ મળશે (ક્રમશઃ ઘટતા ધોરણે મહત્તમ ૮૦% અને ઓછામાં ઓછી ૧૦% મુક્તિ/મુલતવી)".

આ નીતિને અનુસરીને રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ/સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ઝેમ્પ્શન સ્કીમ ફોર ઇન્ડસ્ટ્રીઝ, ૧૯૯૮ ('યોજના' તરીકે ઉલ્લેખિત) રાજ્ય સરકારને રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૯૪ ("આર.એસ.ટી. એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત) ની કલમ ૧૫ દ્વારા અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ('સી.એસ.ટી. એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત) ની કલમ ૮ ની પેટા–કલમ (૫) દ્વારા આપવામાં આવેલ સત્તાઓના ઉપયોગમાં ઘડવામાં આવી અને નોટિફાય કરવામાં

આવી. યોજના ૧લી એપ્રિલ ૧૯૯૮ થી અમલમાં આવી. યોજનાનો ખંડ ૧–(બી) પરિકલ્પના કરે છે કે "કોઈ ઔદ્યોગિક એકમ જે આ યોજનાના અમલી સમયગાળા દરમિયાન વાણિજ્યિક ઉત્પાદન શરૂ કરે, તે આ યોજના હેઠળ લાભોનો દાવો કરવા હકદાર રહેશે." ખંડ ૩(એ) જોગવાઈ કરે છે કે યોજના આના પર લાગુ પડશે:

(૧) નવા ઔદ્યોગિક એકમો;

(૨) વિસ્તરણમાં જતા ઔદ્યોગિક એકમો;

(૩) વૈવિધ્યીકરણ શરૂ કરતા ઔદ્યોગિક એકમો; અને

(૪) બીમાર ઔદ્યોગિક એકમો.

ખંડ ૨(કે) માં "નવા ઔદ્યોગિક એકમ" ની વ્યાખ્યા આ રીતે કરવામાં આવી છે:–

(૧) "નવા ઔદ્યોગિક એકમ" નો અર્થ એવો ઔદ્યોગિક એકમ છે જે આ યોજનાના અમલી સમયગાળા દરમિયાન વાણિજ્યિક ઉત્પાદન શરૂ કરે, જેમાં અલગથી ઓળખી શકાય તેવું મૂડી રોકાણ કરીને હાલના ઔદ્યોગિક એકમની જગ્યા પર સ્થાપવામાં

આવેલ એકમનો સમાવેશ થાય છે; જોકે, શરત એ કે જ્યાં સમાન ઉત્પાદનનું ઉત્પાદન કરતો ઔદ્યોગિક એકમ હાલના એકમની જગ્યા પર સ્થાપવામાં આવે, ત્યાં નવા એકમ માટે અનુમતિપાત્ર લાભ તેને હાલના એકમની સ્થાપિત ક્ષમતાના ૮૦% થી વધુ ઉત્પાદન પર જ ઉપલબ્ધ રહેશે.

(૨) "નવા ઔદ્યોગિક એકમ" માં બીમાર એકમનો પણ સમાવેશ થશે:–

(એ) જેણે કરમાંથી મુક્તિ અથવા કરની મુલતવીના કોઈ લાભ લીધા નથી;

(બી) જેનું નાણાકીય સંસ્થા દ્વારા મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે અને યોગ્ય પુનર્વસન યોજના ઘડવામાં આવી છે; અને

(સી) જે મિલીભગતથી કરવામાં આવેલ તબદીલી સિવાયની રીતે નવા વ્યવસ્થાપન દ્વારા ખરીદવામાં આવ્યું છે અને આવા વ્યવસ્થાપને આવા એકમની અસ્કયામતોના ઘસારાયુક્ત મૂલ્યના ૨૫% થી ઓછું નહિ તેટલું વધારાનું સ્થિર મૂડી રોકાણ કર્યું છે".

આ અપીલોમાંના સામાવાળાઓ એટલે કે મેસર્સ જે.કે. ઉદ્યોગ અને જે.કે. સિન્થેટિક્સ લિ. રાજસ્થાન હાઇકોર્ટ સમક્ષ રિટ પિટિશનર હતા અને રાજસ્થાન રાજ્યની અંદર જુદા જુદા એકમોમાં સિમેન્ટનું ઉત્પાદન કરતી કંપનીઓ છે. આ અપીલોમાંની સામાવાળા–કંપનીઓ નિર્વિવાદપણે 'બીમાર' છે.

એકમોના પ્રકારનું વર્ણન, કર જવાબદારીમાંથી મુક્તિની ટકાવારીની માત્રા, યોજના હેઠળ અનુમતિપાત્ર મહત્તમ મુક્તિ અને યોજના હેઠળ મુક્તિનો લાભ લેવા માટેની મહત્તમ સમય મર્યાદા યોજનાના એનેક્ષર 'બી' માં દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

અમે મુક્તિ યોજનાના એનેક્ષર બી નો સારભૂત ભાગ નીચે દર્શાવીએ છીએ.

અનુક્રમનં	એકમોનો પ્રકાર	કુલ કર જવાબદારીમાંથી મુક્તિની ટકાવારીની હદ	લાયક સ્થિર મૂડી રોકાણ (એફ.સી.આઇ.) ની ટકાવારીની દ્રષ્ટિએ મહત્તમ	કરમાંથી મુક્તિ માટે લાભ લેવાની

.				મુક્તિ	મહત્તમ મર્યાદા.
૧	૨	૩		૪	૫
૧.	અનુક્રમ નં. ૨ અને ૩ પર ઉલ્લેખિત એકમો સિવાયના નવા એકમો અને વિસ્તરણ અથવા વૈવિધ્યીકરણમાં જતા એકમો	૧લું વર્ષ ૨જું વર્ષ ૩જું વર્ષ ૪થું વર્ષ ૫મું વર્ષ ૬ઠ્ઠું વર્ષ ૭મું વર્ષ ૮મું વર્ષ ૯મું વર્ષ ૧૧મું વર્ષ	૧૦૦% ૯૦% ૮૦% ૭૦% ૬૦% ૫૦% ૫૦% ૪૦% ૪૦% ૩૦%	જ્યાં આવું રોકાણ રૂ. ૧,૫૦,૦૦ લાખથી વધુ હોય ત્યાં લાયક સ્થિર મૂડી રોકાણના ૧૦૦%, અને જ્યાં આવું રોકાણ રૂ. ૧૫૦,૦૦ લાખથી વધુ ન હોય ત્યાં લાયક એફ.સી.આઇ. ના ૧૨૫%	અગિયાર વર્ષ

			૩૦%		
૨.	(એ) ગૂંથણકામના કપડાં, રત્નો અને ઝવેરાત, કાપડ, ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ટેલિકમ્યુનિકેશન્સ, કમ્પ્યુટર સોફ્ટવેર, પગરખાં અને ચામડાનો સામાન, અને સિરામિકના નવા એકમો (બી) ખૂબ પ્રતિષ્ઠિત એકમો	૧લું વર્ષ ૨જું વર્ષ ૩જું વર્ષ ૪થું વર્ષ ૫મું વર્ષ ૬ઠ્ઠું વર્ષ ૭મું વર્ષ ૮મું વર્ષ ૯મું વર્ષ ૧૦મું વર્ષ ૧૧મું વર્ષ ૧૨મું વર્ષ	૧૦૦% ૧૦૦% ૯૦% ૮૦% ૭૦% ૬૦% ૫૦% ૫૦% ૪૦% ૪૦% ૩૦% ૩૦%	લાયક સ્થિર મૂડી રોકાણના ૧૨૫%	તેર વર્ષ

		૧૩મું વર્ષ	૩૦% ૩૦%		
૩.	અગ્રણીથી પ્રતિષ્ઠિત એકમ ખૂબ પ્રતિષ્ઠિત/પ્રીમિયર એકમો સહિતના સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ/એકમો ની તમામ શ્રેણીઓ, એનેક્ષર–એ માં ઉલ્લેખિત મિની સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ સિવાય	કુલ જવાબદારીના ૨૫%		લાયક એફ.સી.આઇ. ના ૧૦૦%	અગિયાર વર્ષ
૪.	બીમાર એકમો: (એ) જે બીમાર	અનુક્રમ નં. ૧ પરના			અગિયાર વર્ષ

	એકમોએ અગાઉ કરમાંથી મુક્તિ અથવા કરની મુલતવીનો લાભ લીધો નથી,	નવા એકમોને જે ઉપલબ્ધ છે તે જ			
	(બી) અન્ય બીમાર એકમો જેમણે કરમાંથી મુક્તિ અથવા કરની મુલતવીના લાભ લીધા છે	૧લું વર્ષ ૨જું વર્ષ ૩જું વર્ષ ૪થું વર્ષ ૫મું વર્ષ ૬ઠ્ઠું વર્ષ ૭મું વર્ષ ૮મું વર્ષ ૯મું વર્ષ	૮૦% ૭૦% ૬૦% ૫૦% ૪૦% ૩૦% ૨૦% ૧૦% ૧૦%	જ્યાં આવું રોકાણ રૂ. ૧૫૦.૦૦ લાખથી વધુ હોય ત્યાં લાયક સ્થિર મૂડી રોકાણના ૧૦૦% અને જ્યાં આવું રોકાણ રૂ. ૧૫૦.૦૦ લાખથી વધુ ન હોય ત્યાં એફ.સી.આઇ. ના ૧૨૫%	અગિયાર વર્ષ

		૧૦મું વર્ષ ૧૧મું વર્ષ	૧૦% ૧૦%		

આ એનેક્ષર પરથી સ્પષ્ટ છે કે મુક્તિના દરને મુલતવી રાખવાના હેતુ માટે ઉદ્યોગોને ઉદ્યોગના પ્રકાર અનુસાર અનુક્રમ નં. ૧, ૨ અને ૩ હેઠળ ત્રણ શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા હતા. સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ/એકમોને અલગથી અનુક્રમ નં. ૩ માં મૂકવામાં આવ્યા છે.

જોકે, સામાવાળા–કંપનીઓના જણાવ્યા અનુસાર, બીમાર એકમોને વિશેષ શ્રેણી તરીકે ગણવામાં આવ્યા હતા, અને ઉદ્યોગના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લીધા વિના, તેઓ અનુક્રમ નં. ૪ દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યા હતા. સામાવાળાનો કેસ છે કે જ્યાં સુધી તેમના સિમેન્ટ એકમોનો સંબંધ છે તેઓ અનુક્રમ નં. ૩ દ્વારા આવરી લેવાયા ન હતા પરંતુ અનુક્રમ નં. ૪ (એ) દ્વારા આવરી લેવાયા હતા અને આમ, તેમના મતે, તેઓ અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળના નવા એકમોને આપવામાં આવેલ ઊંચા લાભો માટે હકદાર હતા. તેમના મતે અનુક્રમ નં. ૪ સામેના સ્તંભ ૩ હેઠળના શબ્દોએ આ સ્પષ્ટ કર્યું હતું.

બીજી તરફ, અપીલકર્તાઓના જણાવ્યા અનુસાર, રાજ્ય સરકારનો આ ક્યારેય ઈરાદો ન હતો, જેણે મુક્તિ આપવાની બાબતમાં ચોક્કસ પ્રકારના બીમાર ઔદ્યોગિક એકમોને તે પ્રકારના નવા ઔદ્યોગિક એકમો સાથે સમકક્ષ ગણવા માંગ્યું હતું. પરંતુ અમે વિવાદની અપેક્ષા કરી રહ્યા છીએ જેની વિગતવાર વિચારણા પાછળથી કરવામાં આવી છે. યોજના પર પાછા ફરતાં : – યોજના હેઠળ મુક્તિ મેળવવાની પ્રક્રિયા ખંડ ૪ માં આપવામાં આવી છે, જેનો સંબંધિત અર્ક નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"મુક્તિ યોજના હેઠળના લાભોની મંજૂરી અને પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આપવું:–

(એ) આ યોજના હેઠળનો લાભ મેળવવા માટે, અરજદાર ઔદ્યોગિક એકમે રાજ્ય કક્ષાની સ્ક્રીનીંગ કમિટી અથવા જિલ્લા કક્ષાની સ્ક્રીનીંગ કમિટી, જે કેસ હોય તે મુજબ, પાસેથી મંજૂરી મેળવવી પડશે. સ્ક્રીનીંગ કમિટીઓ અર્ધ–ન્યાયિક સત્તામંડળો તરીકે કાર્ય

કરશે જેમના નિર્ણયો આ યોજનામાં જોગવાઈ કરેલ અન્ય જોગવાઈઓને આધીન અંતિમ રહેશે.

(બી) .....

(સી) .....

(ડી) .....

(ઈ) યોગ્ય સ્ક્રીનીંગ કમિટી, ઔદ્યોગિક એકમની અરજીની તપાસ કર્યા પછી અને જરૂરી ગણવામાં આવે તેવી અન્ય માહિતી, દસ્તાવેજો અથવા પુરાવા એકત્ર કર્યા પછી અથવા મેળવ્યા પછી અને કેસના સંજોગોમાં યોગ્ય ગણાય તેવી આગળની તપાસ કરાવ્યા પછી, સદર એકમને આ યોજના હેઠળના લાભો મંજૂર કરશે જો તે આ યોજનાની જોગવાઈઓ દ્વારા સંપૂર્ણપણે આવરી લેવાયેલ જણાય અને સદર લાભોનો દાવો કરવાથી કોઈ રીતે વંચિત અથવા ગેરલાયક ન હોય. જોકે, ખાસ કરીને, સદર સ્ક્રીનીંગ કમિટી અરજદાર, એકમની અરજી નામંજૂર કરશે

(૧) જ્યાં તેનો કેસ આ યોજનાના માપદંડોમાં આવતો ન હોય, અથવા

(૨) જ્યાં તે પૂરતી તક આપવામાં આવી હોવા છતાં, માંગવામાં આવેલ કોઈ માહિતી પૂરી પાડવામાં અથવા જરૂરી કોઈ પુરાવો રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોય; અથવા

(૩) જ્યાં તેની સામે કર ચોરી અથવા કરવેરાથી બચવાનો કોઈ કેસ કોઈ ફોરમ સમક્ષ પડતર હોય અથવા અરજી દાખલ કર્યાની તારીખની તુરંત પહેલાના બે વર્ષના સમયગાળામાં આવા ગુના માટે તેને દંડ કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય; જોકે, સદર સ્ક્રીનીંગ કમિટી યોગ્ય કેસમાં આ ગેરલાયકાત માફ કરી શકે છે જો ગુનો તકનીકી અથવા નજીવા સ્વરૂપનો હોય અથવા તેનું સમાધાન કરવામાં આવ્યું હોય.

(એફ) યોજના હેઠળ લાભોની મંજૂરીના કિસ્સામાં, આવી મંજૂરી અરજદાર એકમના આકારણી સત્તામંડળને લેખિતમાં જણાવવામાં આવશે, જે મંજૂરી મળ્યાની તારીખથી સાત દિવસના સમયગાળાની અંદર આ નોટિફિકેશન સાથે જોડેલ ફોર્મ સી માં સદર એકમને પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આપશે, અને આવા પ્રમાણપત્રની એક નકલ સંબંધિત સ્ક્રીનીંગ કમિટીના સભ્ય સચિવને પણ મોકલવામાં આવશે.

(જી) આ યોજના હેઠળ આપવામાં આવેલ પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આ યોજનાની જોગવાઈઓ અનુસાર કરમાંથી અનુમતિપાત્ર મુક્તિ ખતમ ન થાય ત્યાં સુધી, અથવા આવા પ્રમાણપત્રમાં સુધારો, તેને સ્થગિંત અથવા રદ ન કરવામા આવે ત્યાં સુધી અમલમાં રહેશે.

(એચ) આ યોજના હેઠળના લાભો અરજદાર એકમ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ તમામ બાબતોમાં પૂર્ણ અરજીની તારીખથી ઉપલબ્ધ રહેશે, જેમ કે યોગ્ય સ્ક્રીનીંગ કમિટીના સભ્ય સચિવ દ્વારા પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હોય.

(આઇ) પાત્રતા પ્રમાણપત્રના અમલ દરમિયાન, સંબંધિત એકમ તેના દ્વારા રાજ્યની અંદર ઉત્પાદિત માલ અને પેટા–ઉત્પાદનો, જેમાં તેમાંથી મેળવેલ કચરાની વસ્તુઓ અને તેની સાથે વપરાયેલ પેકિંગ સામગ્રીનો સમાવેશ થાય છે, તેના રાજ્ય–અંતર્ગત વેચાણ/આંતર–રાજ્ય વેચાણ પર કરની ચૂકવણીમાંથી મુક્ત રહેશે."

તેથી યોજનાના આ ખંડ હેઠળ લાભો આપવા માટે પરિકલ્પિત પગલાંઓનો ક્રમ આ હતો;

૧) ઔદ્યોગિક એકમ દ્વારા અરજી કરવી;

૨) અરજીને પૂર્ણ તરીકે પ્રમાણિત કરવી અને લાભોની કામચલાઉ ઉપલબ્ધતા (ખંડ ૪(એચ));

૩) માહિતી/તપાસ વગેરે એકત્ર કર્યા પછી સ્ક્રીનીંગ કમિંટી દ્વારા અરજીની તપાસ ખડ (૪(ઈ));

૪) સ્ક્રીનીંગ કમિટી દ્વારા અરજીની મંજૂરી અથવા નામંજૂરી. (ખંડ (૪(ઈ));

૫) મંજૂરીના કિસ્સામાં, આકારણી સત્તામંડળને મંજૂરીની જાણ કરવી. (ખંડ (૪(એફ))

૬) આકારણી સત્તામંડળ દ્વારા સાત દિવસની અંદર પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આપવું. (ખંડ ૪(એફ));

૭) પાત્રતા પ્રમાણપત્રના અમલ દરમિયાન કરની ચૂકવણીમાંથી મુક્તિની ઉપલબ્ધતા, જ્યાં સુધી મુક્તિ ખતમ ન થાય અથવા જ્યા

સુધી પ્રમાણપત્રોમાં સુધારો કરવામાં, સ્થગિત કરવામાં અથવા રદ કરવામાં ન આવે. (ખંડો ૪(આઇ)).

સામાવાળા કંપનીઓએ અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળના એકમો સાથે સમકક્ષ લાભોનો દાવો કરીને યોજના હેઠળ મુક્તિ માટે અરજી કરી. જ્યાં સુધી મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સ લિમિટેડનો સંબંધ છે, ઉદ્યોગ નિયામકે પ્રમાણિત કર્યું કે અરજી પૂર્ણ હતી. ૨૦મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૯ ના રોજ કલમ ૪(એચ) હેઠળ આપવામાં આવેલ પ્રમાણપત્રે સ્પષ્ટ કર્યું:

"આ પ્રમાણપત્રને સેલ્સ ટેક્સ એક્ઝેમ્પ્શન સ્કીમ, ૧૯૯૮ હેઠળ પ્રોત્સાહનની મંજૂરી તરીકે ગણવામાં આવશે નહિ. ઉપરોક્ત યોજનાના ખંડ ૪(એચ) હેઠળ લેવામાં આવેલ પ્રોત્સાહન, જો કોઈ હોય તો, રાજ્ય કક્ષાની સ્ક્રીનીંગ કમિટીના નિર્ણયને આધીન, સંપૂર્ણપણે એકમના જોખમે રહેશે. સંબંધિત આકારણી સત્તામંડળ દ્વારા આ સંબંધમાં એકમ પાસેથી યોગ્ય બાંયધરી લેવામાં આવશે."

જરૂરિયાતની શરતો અનુસાર, મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સ લિમિટેડે લેખિતમાં બાંયધરી આપી કે અરજીની પૂર્ણતાની તારીખથી પાત્રતા પ્રમાણપત્રની મંજૂરી આપવામાં આવે ત્યાં સુધી કંપની દ્વારા લેવામાં આવેલ પ્રોત્સાહનો સંપૂર્ણપણે કંપનીના જોખમે રહેશે અને જો કોઈ કારણસર કંપનીની અરજી નામંજૂર કરવામાં આવે તો, કંપની પૂર્ણતાના પ્રમાણપત્રના આધારે જે કરનો લાભ લેવામાં આવી રહ્યો હતો તે ચૂકવશે.

જ્યારે મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સની અરજી સ્ક્રીનીંગ કમિટી દ્વારા વિચારણા માટે પડતર હતી, ત્યારે નાણા વિભાગ દ્વારા ૩૦મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૯ ના રોજ *ઈન્ટર–એલિયા*, એનેક્ષર બી ના અનુક્રમ નં. ૪ સામેના ત્રીજા સ્તંભમાં "અનુક્રમ નં. ૧ પરના નવા એકમો" શબ્દસમૂહને બદલે "જે કેસ હોય તે મુજબ અનુક્રમ નં. ૧,૨ અને ૩ પરના નવા એકમો" મૂકીને સુધારો કરતું શુદ્ધિપત્ર બહાર પાડવામાં આવ્યું. આમ અનુક્રમ નં. ૪ (એ) હેઠળના બીમાર સિમેન્ટ એકમોને અનુક્રમ નં. ૩ હેઠળના નવા સિમેન્ટ એકમો સાથે સ્પષ્ટપણે સમકક્ષ મૂકવામાં આવ્યા.

મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સ લિમિટેડે સ્ક્રીનીંગ કમિટી સમક્ષ રજૂઆત કરી કે શુદ્ધિપત્રની કંપની પર અસર થવી જોઈએ નહિ. સ્ક્રીનીંગ કમિટીએ તેનો નિર્ણય એ કારણસર મુલતવી રાખ્યો કે મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સ લિમિટેડનો જે ચોક્કસ

એકમ કે જેના સંદર્ભમાં મુક્તિનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો તે બીમાર ન હતો, જોકે કંપની પોતે બીમાર જાહેર કરવામાં આવી હતી, તેણે આવા તમામ એકમોને સેલ્સ ટેક્સ પ્રોત્સાહન યોજનાનો લાભ પૂરો પાડતા બી.આઇ.એફ.આર. દ્વારા યોગ્ય રીતે મંજૂર કરાયેલ પુનર્વસન કાર્યક્રમની રાહ જોવી જોઈએ. બી.આઇ.એફ.આર. દ્વારા પુનર્વસન કાર્યક્રમની મંજૂરી સુધી કેસ મુલતવી રાખતી વખતે, સ્ક્રીનીંગ કમિટીએ કહ્યું કે એકમ શુદ્ધિપત્ર હેઠળ જેટલી મર્યાદા સુધી અનુમતિપાત્ર હોય તેટલી મર્યાદા સુધી યોજના હેઠળના લાભનો લાભ લઈ શકે. ખંડ ૪(ઈ) હેઠળ કોઈ મંજૂરી અને પરિણામે ખંડ ૪(એફ) હેઠળ કોઈ પાત્રતા પ્રમાણપત્ર મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સ લિમિટેડને યોજના હેઠળ આજ દિન સુધી આપવામાં આવ્યું નથી.

જ્યાં સુધી મેસર્સ ઉદયપુર ઉદ્યોગ લિમિટેડનો સંબંધ છે, યોજના હેઠળની તેની અરજી ૨૬મી જુલાઈ, ૧૯૯૯ ના રોજ ખંડ ૪(એચ) હેઠળ પૂર્ણ તરીકે પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી અને ૩૦મી ડિસેમ્બર, ૧૯૯૯ ના રોજ મંજૂર કરવામાં આવી હતી. જોકે, લાભની માત્રા શુદ્ધિપત્ર બહાર પડ્યાની તારીખથી શુદ્ધિપત્રની શરતો અનુસાર આપવામાં આવી હતી. પાત્રતા પ્રમાણપત્ર મેસર્સ જે.કે. ઉદ્યોગને ૨૯મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૦ ના રોજ શુદ્ધિપત્રના આધારે યોજના હેઠળના લાભોને પણ મર્યાદિત કરીને આપવામાં આવ્યું હતું.

સામાવાળા અનુક્રમ નં. ૧ સામેના મુક્તિના ઊંચા દરોનો લાભ લેતા હોવાથી, શુદ્ધિપત્ર હેઠળ લાભો આપતા સ્ક્રીનીંગ કમિટીના નિર્ણયના પરિણામે, સેલ્સ ટેક્સ સત્તામંડળો દ્વારા બંને સામાવાળા કંપનીઓને સેલ્સ ટેક્સના તફાવત અંગે કામચલાઉ આકારણી હુકમો અને નોટિસો બહાર પાડવામાં આવી.

મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સ લિમિટેડ અને જે.કે. ઉદ્યોગ લિમિટેડે રાજસ્થાન હાઇકોર્ટ સમક્ષ ૩૦મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૯ ના શુદ્ધિપત્રને પડકારતી અલગ રિટ પિટિશનો દાખલ કરી; વૈકલ્પિક રીતે એવું ઠરાવવા માટે અરજ કરવામાં આવી કે શુદ્ધિપત્ર સામાવાળા કંપનીઓને લાગુ પડતું નથી; જ્યાં સુધી સામાવાળા કંપનીઓને શુદ્ધિપત્રના આધારે મુક્તિ યોજનાનો લાભ આપવામાં આવ્યો હતો ત્યાં સુધી સ્ક્રીનીંગ કમિટીના નિર્ણયો રદ કરવા માટે અને કામચલાઉ આકારણી હુકમો અને નોટિસો રદ કરવા માટે.

હાઇકોર્ટ સમક્ષ સામાવાળા કંપનીઓની રજૂઆત *ઇન્ટર એલિયા* એ હતી કે મૂળ ઘડવામાં આવ્યા મુજબની યોજનાએ કંપનીઓને અનુક્રમ નં. ૧ સાથે વાંચવામાં આવતા અનુક્રમ નં. ૪(એ) હેઠળ મુક્તિ યોજનાનો લાભ ૧૧ વર્ષના

સમયગાળા માટે, પ્રથમ વર્ષમાં ૧૦૦% થી ૧૧મા વર્ષમાં ૩૦% સુધીના કુલ કર જવાબદારીની ટકાવારીએ કંપનીઓના લાયક સ્થિર મૂડી રોકાણની સો ટકાની મહત્તમ મર્યાદા સુધી લેવાની મંજૂરી આપી હતી. યોજના હેઠળ કંપનીઓના આ અધિકારો ખંડ ૪ (એચ) હેઠળ તેમની અરજીઓના પ્રમાણપત્રની તારીખથી અસરથી સ્ફટિકિત થયા હોવાનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો, જે શુદ્ધિપત્ર દ્વારા પૂર્વલક્ષી અસરથી છીનવી શકાય નહિ.

વિદ્વાન સિંગલ જજે સામાવાળા કંપનીઓની રજૂઆત સ્વીકારી કે વાદગ્રસ્ત શુદ્ધિપત્ર ખરેખર યોજનાના સુધારા સમાન હતું. પરંતુ ઠરાવવામાં આવ્યું કે રાજ્ય સરકાર યોજનામાં ફેરફાર કરવા સક્ષમ હતી અને, તેથી, સામાવાળા કંપનીઓ સુધારાની તારીખ સુધી મૂળ નોટિફાય કરવામાં આવ્યા મુજબની યોજનાની શરતો અને ત્યારબાદ શુદ્ધિપત્રમાં જોગવાઈ કરવામાં આવ્યા મુજબ રાહત માટે હકદાર હતી. શુદ્ધિપત્ર ૭મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૦ ના રોજ સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશિત થયું હોવાથી ઠરાવવામાં આવ્યું કે તે તે તારીખથી અસરથી લાગુ પડશે.

વિદ્વાન સિંગલ જજના નિર્ણય સામે રાજસ્થાન રાજ્ય તેમજ સામાવાળા કંપનીઓ બંને દ્વારા ઘણી અપીલો કરવામાં આવી. ડિવિઝન બેન્ચે અમારી

સમક્ષ વાદગ્રસ્ત ચુકાદા દ્વારા તમામ અપીલોનો નિકાલ કર્યો. અપીલ કોર્ટ વિદ્વાન સિંગલ જજ સાથે સંમત થઈ કે શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન હકીકતમાં યોજનાનો સુધારો હતો અને તેથી, આ માત્ર ભવિષ્યલક્ષી રીતે એટલે કે ૭મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૦ થી અમલમાં આવશે. રાજ્ય સરકાર યોજનામાં ફેરફાર કરવાથી અથવા સુધારો કરવાથી પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંતોથી બંધાયેલી હતી તે સામાવાળા કંપનીઓની દલીલ ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા નકારવામાં આવી. સામાવાળા કંપનીઓએ આ નિષ્કર્ષને અમારી સમક્ષ પડકારવાનો પ્રયાસ કર્યો નથી. જોકે ડિવિઝન બેન્ચે ઠરાવ્યું કે મૂળ યોજના હેઠળ મુક્તિની મહત્તમ રકમ, મુક્તિનો મહત્તમ સમયગાળો અને મુક્તિની ટકાવારી સહિતનો લાભ ભોગવવાના સામાવાળા કંપનીઓના અધિકારો ખંડ ૪(એચ) હેઠળ તેમની અરજીઓના પ્રમાણપત્રની તારીખથી અસરથી સામાવાળા કંપનીઓને ઉપલબ્ધ હતા અને સારભૂત હતા અને આ અધિકારોને પ્રતિકૂળ અસર થઈ શકે નહિ સિવાય કે પછીનું નોટિફિકેશન તેમ કરવાનો ઇરાદો સ્પષ્ટપણે પ્રગટ કરે. ઠરાવવામાં આવ્યું કે શુદ્ધિપત્રમાં આવી કોઈ સ્પષ્ટ જોગવાઈ ન હતી કે ન તો એવું કોઈ અનુમાન કાઢી શકાય કે નિહિત થયેલા અધિકારોને અસર કરવાની હતી. ઠરાવવામાં આવ્યું કે જો આ દરખાસ્ત અસ્વીકાર્ય હોય તો પણ, સુધારો અન્ય બીમાર ઉદ્યોગોની *વિસ–એ–વિસ* ભેદભાવપૂર્ણ હોવાથી મનસ્વી અને અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરનારો હતો. વધુમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે સુધારો એવા બીમાર સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ સામે ભેદભાવ કરી શકે નહિ જેમણે અગાઉ કરમાંથી મુક્તિના લાભો લીધા ન

હતા, જેથી આવા બીમાર ઉદ્યોગો સાથે એવા બીમાર સિમેન્ટ ઉદ્યોગો કરતાં વધુ ખરાબ રીતે વર્તન કરવામાં આવે જેમણે અગાઉ સેલ્સ ટેક્સમાંથી મુક્તિનો લાભ લીધો હતો. તદનુસાર ડિવિઝન બેન્ચે ઠરાવ્યું કે સામાવાળા કંપનીઓ એનેક્ષર બી ના અનુક્રમ નં. ૧ ના સ્તંભ ૩ માં અનુક્રમ નં. ૪(એ) સાથે વાંચતા જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તે રીતે મૂળ નોટિફાય કરવામાં આવ્યા મુજબની યોજના હેઠળના લાભો લેવા માટે હકદાર હતી અને ૭મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૦ ના રોજ પ્રકાશિત શુદ્ધિપત્ર દ્વારા આવા અધિકારો પર અસર થઈ ન હતી. જોકે, અરજ કરવામાં આવી હતી તે મુજબ શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન પોતે રદ કરવામાં આવ્યું ન હતું.

અપીલકર્તાઓએ ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણયને પડકાર્યો છે અને દલીલ કરી છે કે ડિવિઝન બેન્ચે હકીકતમાં અને કાયદામાં ભૂલ કરી હતી કે સામાવાળા કંપનીઓને યોજનાના એનેક્ષર 'બી' ના અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળ નવા એકમોને ઉપલબ્ધ યોજનાના લાભો પર નિહિત અધિકાર હતો. નિર્દેશ કરવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી જે.કે. સિન્થેટિક્સનો સંબંધ છે તેની અરજી મંજૂર કરવામાં જ આવી નથી. દલીલ કરવામાં આવી છે કે શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન ખરેખર શુદ્ધિપત્ર હતું અને સુધારો નહિ, અને શુદ્ધિપત્રે માત્ર ચોક્કસ ઉદ્યોગના બીમાર એકમોને તેવા ઉદ્યોગોના નવા એકમો સાથે સમકક્ષ ગણવાનો રાજ્ય સરકારનો ઈરાદો સ્પષ્ટ

કર્યો હતો. વધુમાં દલીલ કરવામાં આવી છે કે શુદ્ધિપત્રનું અર્થઘટન સુધારા તરીકે કરવામાં આવે તો પણ, રાજ્ય સરકાર પાસે યોજનાનો લાભ પાછો ખેંચવાની અથવા તેમાં ફેરફાર કરવાની સત્તા હતી, માત્ર આર.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૫ સાથે સી.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૮(૫) વાંચતા નહિ પરંતુ યોજનાના ખંડ (૯) હેઠળ પણ, જે રાજ્ય સરકારને મુક્તિ યોજનાની "જાહેર હિતમાં જ્યારે અને જેમ જરૂરી હોય ત્યારે" સમીક્ષા કરવાની અથવા તેમાં ફેરફાર કરવાની સત્તા પૂરી પાડે છે. રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે મુક્તિ એ રાહતના સ્વરૂપની છે અને તેથી તે નાબૂદ થઈ શકે તેવો અધિકાર છે. રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આપવામાં આવેલ મુક્તિઓ મુક્તિના લાભાર્થીઓમાં મુક્તિ ચાલુ આપવામાં આવે તે માટે કોઈ નિહિત અધિકાર ઊભો કરી શકે નહિ, જ્યાં સુધી લાભાર્થી એ સ્થાપિત કરી શકે નહિ કે રાજ્ય સરકાર રાહતમાં ફેરફાર કરવા અથવા તેને પાછી ખેંચવાથી પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંતોથી બંધાયેલી હતી. રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા કંપનીઓ રાજ્ય સરકાર તરફથી કોઈ પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલ સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ હોવાથી, સરકાર ઓછામાં ઓછું શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન પ્રકાશિત થયાની તારીખથી આપેલી રાહત પાછી ખેંચી શકે અથવા તેમાં ફેરફાર કરી શકે. ભેદભાવના મુદ્દે હાઈકોર્ટના તારણો અંગે, રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે હકીકતમાં રાજ્યમાં એવા કોઈ અન્ય સિમેન્ટ એકમો ન હતા જેની સરખામણીમાં એમ કહી શકાય કે સામાવાળા–કંપનીઓ સાથે અન્યાયી રીતે વર્તન કરવામાં આવી રહ્યું હતું. શુદ્ધિપત્ર ભેદભાવપૂર્ણ ન હતું અને માત્ર બીમાર સિમેન્ટ એકમો

અને નવા સિમેન્ટ એકમો સાથે સમાન વર્તન કરતું હતું એવી દલીલ કરવા માટે એનેક્ષર બી માં અનુક્રમ નં. ૩ ની ભાષા પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.

સામાવાળા–કંપનીઓના વકીલે રજૂઆત કરી છે કે શુદ્ધિપત્ર પૂર્વલક્ષી અસરથી બહાર પાડવાની રાજ્ય સરકાર પાસે કોઈ સત્તા ન હતી. રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે યોજના માત્ર આર.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ જ નહિ પરંતુ સી.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૮(૫) હેઠળ પણ બહાર પાડવામાં આવી હતી. આમ સત્તાનો ઉપયોગ, વકીલની ભાષાનો ઉપયોગ કરીએ તો, 'અવિભાજ્ય' હતો. દલીલ કરવામાં આવી છે કે સી.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૮(૫) હેઠળ પૂર્વલક્ષી અસરથી મુક્તિ પાછી ખેંચવાની કોઈ સત્તા ન હોવાથી શુદ્ધિપત્ર બહાર પાડવાની સમગ્ર કવાયત નિષ્ફળ જવી જોઈએ. વધુમાં, રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૫ પણ રાજ્ય સરકારને પૂર્વલક્ષી અસરથી મુક્તિ પાછી ખેંચવાની મંજૂરી આપતી ન હતી. જણાવવામાં આવ્યું છે કે ખંડ ૪(એચ) ને ખંડ ૫(જી) સાથે વાંચતા, જે તારીખે સામાવાળા–કંપનીઓની અરજી પૂર્ણ હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી તે તારીખે, ઔદ્યોગિક એકમોને અધિકારો પ્રાપ્ત થયા જે પાછા ખેંચી શકાય નહિ અને ચાલુ મુક્તિનો દાવો કરવાના હેતુ માટે પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંત પર આધાર રાખવો જરૂરી ન હતો. રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે પછીનું નોટિફિકેશન શુદ્ધિપત્ર ન હતું પરંતુ

યોજનાનો સુધારો હતો અને તેને મૂળ પ્રકાશિત થયા મુજબ યોજના હેઠળ આપવામાં આવેલ અધિકારો પાછા ખેંચવા સમાન ગણી શકાય નહિ. રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે બીમાર એકમોને ઉદ્યોગના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લીધા વિના અલગ વર્ગ તરીકે ગણવામાં આવ્યા છે. એ પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે શુદ્ધિપત્રનું, જો અપીલકર્તાઓ દ્વારા હિમાયત કરવામાં આવેલ રીતે અર્થઘટન કરવામાં આવે, તો તે અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરનારું હશે. છેલ્લે, રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કોઈ પણ સંજોગોમાં આ કોર્ટે સામાવાળા–કંપનીઓએ મૂળ પ્રકાશિત થયા મુજબ યોજનાના લાભો જેટલા અંશે લીધા હોય તેટલા અંશે તેમને ઓછામાં ઓછું હાઇકોર્ટના હુકમની તારીખથી રક્ષણ આપવું જોઈએ. રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે હાઇકોર્ટે શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન રદ કર્યું હતું, તેથી મૂળ નોટિફાય કરવામાં આવ્યા મુજબનો એનેક્ષર બી પુનર્જીવિત થશે. હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર આ કોર્ટ દ્વારા સ્ટે આપવામાં આવ્યો ન હોવાથી, સામાવાળા–કંપનીઓએ આર.એસ.ટી. એક્ટની કલમ ૧૪(૨) ના આધારે તેમના ગ્રાહકો પાસેથી સેલ્સ ટેક્સ વસૂલ કર્યો ન હતો અને ખરેખર વસૂલ કરી શકે તેમ ન હતા, અને આ સંજોગોમાં હાઇકોર્ટના નિર્ણય પછીના સમયગાળા માટે તેમના પર સેલ્સ ટેક્સની જવાબદારી નાખવી અન્યાયી હશે. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં *સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. મહાવીર ઓઈલ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ અને અન્ય*, [૧૯૯૯] ૪ એસ.સી.સી. ૩૫૭ ના કેસમાં આ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

પછીના નોટિફિકેશનને મૂળ નોટિફાય કરવામાં આવેલ યોજનાની શુદ્ધિ તરીકે વાંચવું કે સુધારા તરીકે તે મુદ્દો ત્યારે જ સુસંગત હશે જો અપીલકર્તાઓએ તેને પૂર્વલક્ષી અસર આપવા માંગી હોત. અપીલકર્તાઓએ અમારી સમક્ષ જણાવ્યું છે કે શુદ્ધિપત્ર પ્રકાશિત થયાની તારીખ એટલે કે ૭મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૦ પહેલાં સામાવાળા કંપનીઓએ ખરેખર ભોગવેલા લાભો છીનવી લેવાનો તેમનો ઇરાદો નથી, તેથી મુદ્દાનો નિર્ણય એ એક શૈક્ષણિક કવાયત હશે અને કોઈ કાયદાકીય જોગવાઈની પૂર્વલક્ષી અસર છે કે કેમ તે નક્કી કરવાના સિદ્ધાંતો અંગે ટાંકવામાં આવેલ અનેક નિર્ણયોની વિચારણા બિનજરૂરી છે. પ્રશ્ન એ છે કે પછીનું નોટિફિકેશન જ્યાં સુધી સામાવાળા કંપનીઓનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી ૭.૧.૨૦૦૦ થી અસરથી લાગુ પડી શકે કે કેમ. આ પ્રશ્નનો જવાબ યોજના હેઠળ સામાવાળા કંપનીઓના અધિકારોના સ્વરૂપ પર આધાર રાખશે.

મુક્તિ એ વ્યાખ્યા પ્રમાણે એવી જવાબદારીમાંથી સ્વતંત્રતા છે જે નિભાવવા માટે મુક્તિ મેળવનાર અન્યથા જવાબદાર છે. તે એવો વિશેષાધિકાર છે જે અન્યોને ઉપલબ્ધ ન હોય તેવો લાભ આપે છે. નાણાકીય કાયદામાં કાયદાકીય જોગવાઈ હેઠળ આપવામાં આવેલ મુક્તિને રાજ્ય સરકાર દ્વારા આપવામાં આવેલ રાહત ગણવામાં આવી છે જેથી આવી રાહતના લાભાર્થીઓએ

તે કાયદા હેઠળ અન્યથા જે કર અથવા જકાત ચૂકવવા માટે તેઓ જવાબદાર છે તે ચૂકવવી પડતી નથી. રાહતના પ્રાપ્તકર્તાને રાહત આપવાના સમયગાળા દરમિયાન રાહતના લાભો ભોગવવા સિવાય રાહત આપવા માટે સરકાર સામે કાયદેસર રીતે લાગુ કરી શકાય તેવો કોઈ અધિકાર નથી. ભોગવવાનો આ અધિકાર એ અર્થમાં નાબૂદ થઈ શકે તેવો છે કે જે સત્તા હેઠળ મુક્તિ આપવામાં આવી હતી તે જ સત્તાના ઉપયોગમાં તે છીનવી શકાય છે. [જુઓ: *શ્રી બકુલ ઓઇલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત*, [૧૯૮૭] ૧ એસ.સી.સી. ૩૧; *કાસિન્કા ટ્રેડિંગ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા*, [૧૯૯૫] ૧ એસ.સી.સી. ૨૭૪ અને *શ્રીજી સેલ્સ કોર્પોરેશન વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા*, [૧૯૯૭] ૩ એસ.સી.સી. ૩૯૮].

આ કેસમાં, યોજના જાહેર હિતમાં આર.એસ.ટી. ની કલમ ૧૫ અને સી.એસ.ટી. ની કલમ ૮(૫) બંને હેઠળ મુક્તિઓ આપવાની રાજ્ય સરકારની સત્તા હેઠળ નોટિફાય કરવામાં આવી હોવાથી, રાજ્ય સરકાર એ જ કારણસર અનુદાનમાં ફેરફાર કરવા અથવા તેને રદ કરવા સક્ષમ હતી. આમ જે આપવામાં આવ્યું છે તે પાછું ખેંચી શકાય છે સિવાય કે સરકાર પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલના આધારે તેમ કરવાથી વંચિત હોય, જે સિદ્ધાંત પોતે ન્યાયસંગતતા અને જાહેર હિતની વિચારણાઓને આધીન છે. (જુઓ: *સેલ્સ ટેક્સ ઓફિસર વિ. શ્રી દુર્ગા*

ઓઇલ મિલ્સ, [૧૯૯૮] ૧ એસ.સી.સી. ૫૭૨). નાબૂદ થઈ શકે તેવા અધિકારનું નિહિત થવું તેથી શબ્દોમાં વિરોધાભાસ છે. મુક્તિના ચાલુ અનુદાન માટે કોઈ નાબૂદ ન થઈ શકે તેવો અધિકાર ન હોવાથી (પ્રોમિસરી એસ્ટોપેલના અપવાદ સિવાય), સામાવાળા કંપનીઓને આવી મુક્તિના કોઈ પાસા જેમ કે દર, સમયગાળો વગેરે પર નાબૂદ ન થઈ શકે તેવો અધિકાર હોવાનો પ્રશ્ન ઉદ્ભવતો નથી.

કોઈ પણ સંજોગોમાં, હાઇકોર્ટે એવું ઠરાવવામાં હકીકતમાં ભૂલ કરી કે મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સને યોજનાના લાભો પર નિહિત અધિકાર હતો. યોજનાનો ખંડ ૪ સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે યોજના હેઠળના લાભો સ્ક્રીનીંગ કમિટીની મંજૂરીને આધીન હતા. મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સને આજ દિન સુધી કોઈ મંજૂરી આપવામાં આવી નથી.

આ ઉપરાંત, મુક્તિ યોજનાની પેદાશ હોવાથી યોજનાને આધીન છે. યોજનાનો ખંડ ૯ સ્પષ્ટ કરે છે કે યોજના હેઠળનો અધિકાર એ અર્થમાં અસ્થાયી હતો કે યોજનામાં ફેરફાર અથવા તેની સમીક્ષા કરી શકાય. એ સાચું છે કે ખંડ ૯ એવી પણ જોગવાઈ કરે છે કે આવી સમીક્ષા અથવા ફેરફાર માત્ર જાહેર હિતમાં જ થઈ શકે. પરંતુ તેમ છતાં આપવામાં આવેલ અધિકાર ફેરફાર કરી શકાય તેવો

અથવા રદ કરી શકાય તેવો હતો. જો યોજના હેઠળના કોઈ અધિકારને ફેરફાર ન કરી શકાય તેવો ગણવામાં આવે તો તે યોજનાની જ વિરુદ્ધ હશે. તેથી ધારી લઈએ કે સામાવાળા કંપનીઓ ખંડ ૪(એચ) હેઠળ તેમની અરજીના પ્રમાણપત્રની તારીખથી અસરથી અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળ નવા એકમોની સમકક્ષ યોજનાના લાભો માટે હકદાર હતી, તો પણ યોજનામાં જે તારીખથી ફેરફાર કરવામાં આવ્યો તે તારીખથી અસરથી અધિકારમાં ફેરફાર કરી શકાય. સામાવાળાની વધુ દલીલ કે પછીના નોટિફિકેશનનું અર્થઘટન ફેરફાર તરીકે કરી શકાય નહિ અને તે માત્ર પછીના અરજદારોને જ લાગુ પડશે તે અસ્વીકાર્ય છે. પછીના નોટિફિકેશનની ભાષામાં કોઈ અસ્પષ્ટતા નથી. તેનાથી વિપરીત, શુદ્ધિપત્ર શબ્દનો ઉપયોગ જ સૂચવે છે કે ઇરાદો રાજ્ય સરકારે જે ભૂલથી કરવામાં આવ્યું હોવાનું વિચાર્યું હતું તેને શુદ્ધ કરવાનો અને દુરસ્ત કરવાનો હતો.

હવે જાહેર હિતના પ્રશ્ન પર આવીએ. ૪થી નવી ઔદ્યોગિક નીતિ જેને અનુસરીને રાજ્ય સરકાર દ્વારા યોજના ઘડવામાં આવી હતી તે નિર્વિવાદપણે જાહેર હિતમાં હતી. તેથી, જો રાજ્ય સરકારનો ઇરાદો પછીનું નોટિફિકેશન બહાર પાડીને નીતિને અસરકારક બનાવવાનો હતો તો એમ કહી શકાય નહિ કે રાજ્ય સરકાર જાહેર હિતમાં કાર્ય કરતી ન હતી. મુક્તિ યોજનામાં પરિણમેલી ઔદ્યોગિક નીતિમાં સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે ભૂતકાળમાં આવા કોઈ

લાભો ન લીધા હોય તેવા બીમાર ઔદ્યોગિક એકમોને આપવામાં આવનાર લાભોનો દર નવા એકમની સમકક્ષ હશે. પરંતુ શું આનો અર્થ એ થાય કે નીતિમાં "નવા એકમ" શબ્દો અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળના ઉદ્યોગોનો ઉલ્લેખ કરે છે ? અમને નથી લાગતું. વિવિધ પ્રકારના ઉદ્યોગોના નવા એકમોનું નીતિ હેઠળ તેમજ યોજનાના એનેક્ષર બી ના અનુક્રમ નં. ૧,૨ અને ૩ હેઠળ અલગથી વર્ગીકરણ કરવામાં આવ્યું હતું. અનુક્રમ નં. ૧,૨ અને ૩ પરની ત્રણેય શ્રેણીઓને મુક્તિના જુદા જુદા દરો આપવામાં આવ્યા છે અનુક્રમ નં. ૧ અનુક્રમ નં. ૨ અને ૩ દ્વારા આવરી ન લેવાયેલા નવા ઉદ્યોગો સાથે સંબંધિત છે. તેથી તે અવશિષ્ટ શ્રેણી છે અને અનુક્રમ નં. ૨ અને ૩ દ્વારા આવરી લેવાયેલ કોઈ પણ નવો ઉદ્યોગ અનુક્રમ નં. ૧ દ્વારા આવરી લેવાશે નહિ. અનુક્રમ નં. ૨ ચોક્કસ ઉદ્યોગોની વાત કરે છે જેમ કે નીટવેર, રત્નો અને ઝવેરાત, કાપડ, ઈલેક્ટ્રોનિક્સ ટેલિકોમ્યુનિકેશન્સ, કમ્પ્યુટર સોફ્ટવેર, પગરખાં અને ચામડાનો સામાન અને સિરામિક્સ. ઉદ્યોગોની આ શ્રેણીનું (એ) "નવા એકમો" અને (બી) ખૂબ પ્રતિષ્ઠિત એકમો" એવા શીર્ષકો હેઠળ પેટા–વર્ગીકરણ કરવામાં આવ્યું છે. ખૂબ પ્રતિષ્ઠિત એકમની વ્યાખ્યા યોજનામાં જ આપવામાં આવી નથી પરંતુ ઔદ્યોગિક નીતિમાં એવા ઉદ્યોગો તરીકે તેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે જેમનું સ્થિર મૂડી રોકાણ રૂ. ૫૦ કરોડ કે તેથી વધુ હોય અને ૨૫૦ વ્યક્તિઓનું નિયમિત રોજગાર હોય. અનુક્રમ નં. ૩ આવો કોઈ ભેદ કરતો નથી અને યોજનાના એનેક્ષર 'એ' માં ઉલ્લેખિત મિની સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ સિવાયના સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સની "તમામ શ્રેણીઓ" નો

ઉલ્લેખ કરે છે. એનેક્ષર એ ના અપવાદને આધીન નવા એકમો સહિત સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ/એકમોની તમામ શ્રેણીઓને ૧૧ વર્ષ માટે કુલ કર જવાબદારીની ૨૫% મુક્તિ આપવામાં આવી છે. અન્ય અનુક્રમ નંબરો હેઠળ છે તેમ ૧૧ વર્ષ કે જેમાં લાભ ઉપલબ્ધ રહેવાનો હતો તે માટે પ્રોત્સાહનનું કોઈ ક્રમશઃ ઘટાડવું નથી. "તમામ શ્રેણીઓ" માં આવશ્યકપણે નવા સિમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ અને ખંડ ૨(કે)(૨) ની વ્યાખ્યામાં આવતા બીમાર ઔદ્યોગિક એકમોનો સમાવેશ થશે, જેઓ અન્ય તમામ નવા સિમેન્ટ એકમોના સમાન સ્તરના લાભ માટે પણ હકદાર હતા. જે બીમાર ઔદ્યોગિક એકમો ખંડ ૨(કે)(૨) માં આવતા નથી તેમને જે આવે છે તેવા બીમાર ઔદ્યોગિક એકમો કરતાં વધુ લાભો આપવા તે અસંગત હશે. બીમાર ઔદ્યોગિક એકમને વિવિધ શરતોની પરિપૂર્ણતાને આધીન ચોક્કસ લાભ આપવામાં આવતો હોવાથી, તે સૂચવે છે કે જે ઉદ્યોગ શરતો પૂર્ણ કરે છે તે જે પૂર્ણ કરતો નથી તેના કરતાં વધુ સારી સ્થિતિમાં હશે. જો અમે અનુક્રમ નં. ૪(એ) અને (બી) હેઠળના મૂળ નોટિફિકેશનનું સામાવાળાઓનું અર્થઘટન સ્વીકારીએ, તો ખંડ ૨(કે)(૨) હેઠળ લાદવામાં આવેલી શરતોનું પાલન ન કરનારા બીમાર ઔદ્યોગિક એકમોને ઊંચા લાભો ઉપલબ્ધ થશે. આવો નિષ્કર્ષ માત્ર અતાર્કિક જ નથી પરંતુ બીમાર ઔદ્યોગિક એકમો વચ્ચે અતાર્કિક આધાર પર ભેદ કરવાનું કામ કરશે. તેથી ખંડ ૨(કે)(૨) સૂચવે છે કે યોજના હેઠળ બીમાર ઔદ્યોગિક એકમ જે સૌથી વધુ લાભનો દાવો કરી શકે છે તે નવા ઉદ્યોગોની સમકક્ષ ગણવાનો છે.

ઔદ્યોગિક નીતિનો ભાર નવા ઉદ્યમીઓને પ્રોત્સાહન આપવા પર હતો. એ સાચું છે કે 'બીમાર ઉદ્યોગો' માટે અલગ જોગવાઈઓ છે પરંતુ રાજસ્થાનને "ઉદ્યોગો માટે સૌથી પસંદગીનું સ્થળ" બનાવવાના નીતિના મુખ્ય ઉદ્દેશને ધ્યાનમાં લેતાં, રાજ્ય સરકારનો ઈરાદો નવા ઉદ્યોગોને ઓછો લાભ આપવાનો અને રાજ્યમાં પહેલેથી સ્થાપિત બીમાર ઔદ્યોગિક એકમોને વધુ લાભ આપવાનો હોઈ શકે નહિ. જોકે, જ્યારે યોજના પ્રથમ વખત નોટિફાય કરવામાં આવી ત્યારે, યોજનાના મુખ્ય ભાગે ઉદ્દેશને અસરકારક બનાવ્યો હોવા છતાં, એનેક્ષર બી માં અનુક્રમ નં. ૪ સામેના સ્તંભ ૩ હેઠળની નોંધ આને સ્પષ્ટપણે પ્રતિબિંબિત કરતી ન હતી. નિઃશંકપણે એનેક્ષર બી માં મૂળ જેમ હતી તેમ અનુક્રમ નં. ૪ સામેની નોંધો પર સામાવાળા કંપનીઓ દ્વારા મૂકવામાં આવેલ અને હાઇકોર્ટ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવેલ અર્થઘટન એક શક્ય અર્થઘટન છે, પરંતુ અમારા મતે એનેક્ષર બી, ખાસ કરીને ઔદ્યોગિક નીતિના સંદર્ભમાં, અમારી સમક્ષ અપીલકર્તાઓ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ અર્થઘટન માટે પણ એટલું જ ગ્રાહ્ય હતું.

આ અસ્પષ્ટતાને સ્પષ્ટ કરવા માટે જ રાજ્ય સરકાર દ્વારા પછીનું નોટિફિકેશન એનેક્ષર બી ને એટલી હદ સુધી શુદ્ધ કરવા અથવા તેમાં સુધારો

કરવા માટે બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું કે જેટલી હદ સુધી તેનું અર્થઘટન રાજ્યની પ્રકાશિત ઔદ્યોગિક નીતિ અને યોજનાની સારભૂત જોગવાઈઓને અનુરૂપ ન હોય તે રીતે થઈ શકતું હતું.

આ કારણોસર પણ શુદ્ધિપત્ર અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરનારું છે એમ કહી શકાય નહિ. તેનાથી વિપરીત, જો શુદ્ધિપત્રને અસર આપવામાં ન આવે, તો સમગ્ર યોજના, જેમ અમે પહેલેથી કહ્યું છે તેમ, બીમાર સિમેન્ટ એકમો વચ્ચે અન્યાયી ભેદ કરીને અતાર્કિક રીતે કાર્ય કરશે. અનુક્રમ નં. ૨ ને લગતા ઉદ્યોગોની *વિસ–એ–વિસ* અતાર્કિકતા પણ સ્પષ્ટ છે. યોજના હેઠળ, અનુક્રમ નં. ૨ હેઠળના નવા એકમોને મુક્તિનો સૌથી ઊંચો દર અને સૌથી વધુ લાભો આપવામાં આવે છે. જો શુદ્ધિપત્રનું સામાવાળાઓનું અર્થઘટન સ્વીકારવામાં આવે, તો અન્યથા અનુક્રમ નં. ૨ હેઠળ આવતો ચોક્કસ પ્રકારનો બીમાર ઉદ્યોગ, અનુક્રમ નં. ૪ સામેની નોંધના આધારે, તે જ પ્રકારના ઉદ્યોગના નવા એકમો કરતાં ઘણો ઓછો હકદાર હશે કારણ કે અનુક્રમ નં. ૧ હેઠળ જુદા જુદા પ્રકારના ઉદ્યોગોના નવા એકમો સાથે તેને સમકક્ષ ગણવામાં આવશે. કદાચ આ જ કારણ છે કે અનુક્રમ નં. ૨ હેઠળ આવરી લેવાયેલા જે ઉદ્યોગો બીમાર છે અને યોજનાના ખંડ ૨(કે)(૨) ના અર્થમાં નવા ઔદ્યોગિક એકમો નથી તેમના દ્વારા શુદ્ધિપત્રને પડકારવામાં આવ્યું ન હતું. જોકે અમને એવું જણાય છે કે અનુક્રમ નં.

૩ માં સિમેન્ટ ઉદ્યોગોની તમામ શ્રેણીઓનો સમાવેશ થશે, તો પણ ખંડ ૨(કે) (૩) અથવા અનુક્રમ નં. ૪(એ) દ્વારા આવરી ન લેવાયેલા બીમાર સિમેન્ટ ઉદ્યોગો સાથે અનુક્રમ નં. ૪(બી) સંબંધિત હશે કે કેમ તે પ્રશ્ન એવો મુદ્દો નથી જેનો આ કેસમાં અંતિમ નિર્ણય કરવો જરૂરી છે, ખાસ કરીને જ્યારે અમારી સમક્ષ એવો કોઈ ઉદ્યોગ નથી જે ખંડ ૪(બી) ના લાભનો દાવો કરતો હોય.

સામાવાળાઓના વિદ્વાન વકીલની વધારાની દલીલ એ છે કે સ્ક્રીનીંગ કમિટીએ એ આધાર પર કાર્યવાહી કરી હતી કે બીમાર સિમેન્ટ એકમો અનુક્રમ નં. ૪ હેઠળ આવરી લેવાયા હતા અને અનુક્રમ નં. ૩ હેઠળ નહિ. દલીલ કરવામાં આવે છે કે યોજનાના ખંડ ૪(એ) મુજબ સ્ક્રીનીંગ કમિટીનો આવો નિર્ણય અંતિમ હોવાથી, રાજ્યને અન્યથા દલીલ કરવાની છૂટ ન હતી. આ દલીલમાં કોઈ વજૂદ નથી. ખંડ ૪(એ) મુજબ સ્ક્રીનીંગ કમિટીના નિર્ણયને આપવામાં આવેલ અંતિમતા "યોજનામાં જોગવાઈ કરેલ અન્ય જોગવાઈઓને આધીન" છે. સ્ક્રીનીંગ કમિટીનો કોઈ પણ નિર્ણય યોજનાની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ હોઈ શકે નહિ. આ બધા ઉપરાંત, સ્ક્રીનીંગ કમિટીએ માત્ર એટલું જ ઠરાવ્યું છે કે સામાવાળા કંપનીઓ સાથે પછીના નોટિફિકેશનની તારીખથી અસરથી અન્ય સિમેન્ટ કંપનીઓની સમકક્ષ વર્તન કરવામાં આવે. અપીલકર્તાઓ પણ એ જ

દલીલ કરે છે, એટલે કે અનુક્રમ નં. ૪(એ) સ્પષ્ટપણે બીમાર સિમેન્ટ એકમોને અનુક્રમ નં. ૩ હેઠળના નવા સિમેન્ટ એકમો સાથે સમકક્ષ મૂકે છે.

તેથી સામાવાળા કંપનીઓએ ૭.૧.૨૦૦૦ થી અસરથી શુદ્ધિપત્રના આધારે યોજના હેઠળના લાભો લેવા જરૂરી છે. સામાવાળા કંપનીઓના વિદ્વાન વકીલ તેમની એ દલીલમાં સાચા હોઈ શકે કે જો મંજૂરી આપવામાં આવે અને મંજૂરીના આધારે પાત્રતા પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવે, તો કલમ ૪(એચ) ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં મંજૂરી હેઠળના મુક્તિના સમયગાળામાં ખંડ ૪(એચ) હેઠળ અરજી પૂર્ણ હોવાના પ્રમાણપત્રની તારીખનો સમાવેશ થવો જોઈએ. પરંતુ સ્ક્રીનીંગ કમિટીની સત્તાની વ્યાપ્તિ નક્કી કરવી ફરીથી બિનજરૂરી છે, કારણ કે અપીલકર્તાઓએ એવી દલીલ કરી નથી કે સામાવાળા કંપનીઓએ ખંડ ૪(એચ) હેઠળના પ્રમાણપત્રની તારીખથી અસરથી ૭મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૦ સુધી પહેલેથી લીધેલા મુક્તિના ઊંચા દરના લાભો તેમની પાસેથી છીનવી લેવા જોઈએ.

આ અમને સામાવાળા કંપનીઓની છેલ્લી દલીલ પર લાવે છે, એટલે કે હાઇકોર્ટના નિર્ણય પછી જે સમયગાળા માટે તેમણે મુક્તિઓનો લાભ લીધો તે સમયગાળા માટે શુદ્ધિપત્રના આધારે તેમને સેલ્સ ટેક્સ માટે જવાબદાર ઠેરવવા

ન જોઈએ. આ રજૂઆત એ આધાર પર આગળ વધી હતી કે હાઇકોર્ટે શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન રદ કર્યું હતું. જેમ અમે અગાઉ નોંધ્યું છે તેમ ડિવિઝન બેન્ચે શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન રદ કર્યું ન હતું પરંતુ તેનું અર્થઘટન કરીને સંતોષ માન્યો હતો. આ કોર્ટે હાઇકોર્ટના નિર્ણયના અમલ પર સ્ટે આપ્યો નથી તે માત્ર હકીકત, જો આખરે આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ણય ઉલટાવવામાં આવે તો, સામાવાળા કંપનીઓને તે નિર્ણયના ફળનો કોઈ અધિકાર આપશે નહિ. આ ઉપરાંત, સામાવાળા–કંપનીઓને જાણ હોવી જોઈએ કે હાઇકોર્ટના હુકમ સામેની અપીલ સ્વીકારવામાં આવતા તે હેઠળના તેમના અધિકારો અનિશ્ચિત હતા. [જુઓ: *યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. વેસ્ટ કોસ્ટ પેપર મિલ્સ લિ.*, [૨૦૦૪] ૨ એસ.સી.સી. ૭૪૭, ૭૫૩].

સામાવાળા કંપનીઓએ મુક્તિ યોજનાનો લાભ લીધો હોવાથી તેમને તેમના ગ્રાહકો પાસેથી કર વસૂલ કરવાથી પ્રતિબંધિત કરવામાં આવી હતી અથવા તેમણે તેમના ગ્રાહકો પાસેથી સેલ્સ ટેક્સ વસૂલ કર્યો ન હતો, (જે દાવાનો અપીલકર્તાઓ દ્વારા સખત વિવાદ કરવામાં આવે છે), એ માત્ર સંજોગ કોઈ પરિણામ ધરાવતો નથી. સેલ્સ ટેક્સ ચૂકવવાની પ્રાથમિક જવાબદારી વેચનાર પર છે. વેચનાર તે ખરીદનાર પાસેથી વસૂલ કરવા માટે હકદાર હોય અથવા ન પણ હોય. સામાવાળા–કંપનીઓએ તેમના ખરીદનારાઓ પર સેલ્સ

ટેક્સ ચૂકવવાની તેમની જવાબદારી ટ્રાન્સફર કરવાની તક ગુમાવી હોય તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના રાજ્ય સરકાર સામાવાળા–કંપનીઓ પાસેથી તે વસૂલ કરવા માટે હકદાર છે.

એ સાચું છે કે આ કોર્ટે કેટલાક પ્રસંગોએ ન્યાયસંગત વિચારણાઓ પર કરદાતા વિરુદ્ધ નિર્ણય આપ્યો હોવા છતાં કરદાતાને સેલ્સ ટેક્સની ચૂકવણીમાંથી રાહત આપી છે. પરંતુ દરેક પ્રસંગે કરદાતા દ્વારા તેના ખરીદનારાઓ પર કર ટ્રાન્સફર કરવાની માત્ર અશક્યતા કરતાં કંઈક વધુ હતું. આમ *બ્રિટિશ ફિઝિકલ લેબ ઈન્ડિયા લિ. વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક અને અન્ય*, [૧૯૯૯] ૧ એસ.સી.સી. ૧૭૦ ના કેસમાં, રાજ્ય સરકારે પોતે કરનો દર ઘટાડતું નોટિફિકેશન બહાર પાડ્યું હતું. નોટિફિકેશન કોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યું. ત્યારબાદ રાજ્ય સરકારે તેના દ્વારા નોટિફાય કરવામાં આવેલ ઘટાડેલા દર અને સામાન્ય રીતે લાગુ પડતા દર વચ્ચેનો તફાવત વસૂલ કરવા માંગ્યો. આ કોર્ટે કરદાતાને રાહત આપી કારણ કે સંબંધિત નોટિફિકેશન રાજ્ય સરકારે પોતે બહાર પાડ્યું હતું.

તે જ રીતે *શ્રી સિમેન્ટ લિમિટેડ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન અને અન્ય*, [૨૦૦૦] ૧ એસ.સી.સી. ૭૬૫ માં, કેસના વિશિષ્ટ ઇતિહાસને

ધ્યાનમાં લેતાં રાહત આપવામાં આવી હતી. રાજસ્થાન રાજ્ય દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૯૯૦ થી ૧૯૯૪ ને આવરી લેતા ત્રણ નોટિફિકેશનો દ્વારા આંતર–રાજ્ય વેચાણના સંદર્ભમાં સ્થાનિક વેપારીઓ દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર કરનો દર ઘટાડવામાં આવ્યો હતો. રાજ્યની બહારના સિમેન્ટ ઉત્પાદકો દ્વારા નોટિફિકેશનોને પડકારવામાં આવ્યા હતા. હાઈકોર્ટે પડકાર નામંજૂર કર્યો. જ્યારે બિન–સ્થાનિક સિમેન્ટ ઉત્પાદકો આ કોર્ટમાં આવ્યા, ત્યારે આ કોર્ટે ઠરાવ્યું કે નોટિફિકેશનો રદબાતલ છે અને તેમને રદ કર્યા. *શ્રી દિગ્વિજય સિમેન્ટ કંપનીઝ વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન*, [૧૯૯૭] ૫ એસ.સી.સી. ૪૦૬. ત્યારબાદ રાજસ્થાન રાજ્ય દ્વારા અગાઉના ત્રણ રદ કરાયેલા નોટિફિકેશનો જેવું જ ચોથું નોટિફિકેશન બહાર પાડવામાં આવ્યું. ચોથા નોટિફિકેશનને અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ રિટ પિટિશન દ્વારા સીધું આ કોર્ટ સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યું. આ વખતે રિટ પિટિશન સાંભળનાર બેન્ચ *શ્રી દિગ્વિજય સિમેન્ટ* અંગે આ કોર્ટ દ્વારા અગાઉ વ્યક્ત કરવામાં આવેલ મત સાથે અસંમત થઈ અને આ બાબત મોટી બેન્ચને સોંપી. બંધારણીય બેન્ચે *શ્રી દિગ્વિજય સિમેન્ટ*[૧] માં નિર્ણયને ઉલટાવ્યો. પછી પ્રશ્ન એ હતો કે શું સ્થાનિક ઉત્પાદકો બંધારણીય બેન્ચના નિર્ણયના લાભ માટે હકદાર હશે, આ હકીકત હોવા છતાં કે જે નોટિફિકેશનો હેઠળ તેમણે કરના નીચા દરનો લાભ લીધો હતો તેનો નિર્ણય *શ્રી દિગ્વિજય સિમેન્ટ* માં તેમની વિરુદ્ધ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કોર્ટે સ્થાનિક ઉત્પાદકોની તરફેણમાં ઠરાવ્યું. નોટિફિકેશનો પાછળથી મોટી બેન્ચ દ્વારા માન્ય ઠરાવવામાં આવ્યા એ સંજોગે

[૧] [૨૦૦૦] ૧ એસ.સી.સી. ૬૮૮.

તેમને અગાઉના ભૂલભરેલા નિર્ણયને કારણે ઉદ્ભવેલી જવાબદારીઓથી રક્ષણ આપવાનું કામ કર્યું.

સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન અને અન્ય વિ. મહાવીર ઓઈલ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ અને અન્ય, [૧૯૯૯] ૪ એસ.સી.સી. ૩૫૭ માં, આ કોર્ટે કરદાતાઓને યોજના હેઠળના લાભો ૪.૪.૧૯૯૪ સુધી જાળવી રાખવાની મંજૂરી આપી, જોકે કરદાતાઓ આવા લાભો માટે હકદાર ન હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું, એ આધાર પર કે અન્ય કાર્યવાહીમાં આ કોર્ટે સમાન ઉદ્યોગોને ૪.૪.૧૯૯૪ સુધી લાભ જાળવી રાખવાની મંજૂરી આપી હતી. જે મહત્વપૂર્ણ છે તે એ છે કે કરદાતાઓને વધુ લાભ નકારવામાં આવ્યો તેમ છતાં તેઓ સિંગલ જજ સમક્ષ, હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ સફળ થયા હતા અને આ કોર્ટ પાસેથી કોઈ પણ તબક્કે સ્ટે મેળવવામાં આવ્યો ન હતો. કહેવામાં આવ્યું હતું:

> "સામાવાળાઓ સમગ્ર સમય જાણતા હતા કે સિંગલ જજના ચુકાદા સામે અપીલ કરવામાં આવી હતી. ડિવિઝન બેન્ચે અપીલ ફગાવી દીધી પછી પણ આ કોર્ટ સમક્ષ હાલની વિશેષ રજા અરજી/અપીલ દાખલ કરીને બાબતને આગળ લઈ જવામાં આવી હતી. સ્ટે મેળવવામાં આવ્યો ન હોવાથી સામાવાળાઓ સદર બંને યોજનાઓના લાભો ભોગવવાનું ચાલુ રાખતા હતા. તેમ છતાં, સામાવાળાઓ સદર લાભો માટે હકદાર છે કે કેમ

તે પ્રશ્ન સમગ્ર સમય સબ જ્યુડિસ રહ્યો છે. અપીલનો નિર્ણય હવે સામાવાળાઓ વિરુદ્ધ આપવામાં આવી રહ્યો હોવાથી, તેઓ પાત્રતા પ્રમાણપત્રના લાભનો દાવો કરી શકે નહિ જે સંપૂર્ણપણે તેમની તરફેણમાં સિંગલ જજના ચુકાદાને કારણે આપવામાં આવ્યું હતું જે હવે રદ કરવામાં આવી રહ્યો છે."

જ્યાં સુધી મેસર્સ જે.કે. સિન્થેટિક્સનો સંબંધ છે, ખંડ ૪(બી) ના કારણે યોજના હેઠળ લાભો મેળવવાનો તેમનો અધિકાર કોઈ પણ સંજોગોમાં કામચલાઉ હતો. આ કંપનીએ આપેલી બાંયધરી એ મતલબની હતી કે જ્યાં સુધી સ્ક્રીનીંગ કમિટી દ્વારા મંજૂરી આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી યોજનાના લાભો કંપનીના જોખમે લેવામાં આવી રહ્યા હતા. કંપનીને કોઈ મંજૂરી આપવામાં આવી ન હોવાથી, કંપની જાણતી હતી કે યોજના હેઠળના લાભો પરના તેના અધિકારો શરતી હતા અને જો તેની અરજી પર મંજૂરી આપવામાં ન આવે તો તેને તેની સેલ્સ ટેક્સની જવાબદારીઓ પૂરી કરવા માટે બોલાવવામાં આવી શકે છે.

આવા સંજોગોમાં રાજ્ય સરકાર માટે આર.એસ.ટી. એક્ટ હેઠળ તે હકદાર છે તે મુજબ સેલ્સ ટેક્સની બાકી રકમ વસૂલ કરવી ખુલ્લું હોવું જોઈએ, જેમાં સામાવાળા કંપનીઓને તે સમય સુધીમાં, ૭મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૦ સુધી

પહેલેથી લેવામાં આવેલ લાભો જ રાખવાની અને ત્યારબાદ શુદ્ધિપત્ર નોટિફિકેશન દ્વારા સુધારવામાં આવેલ યોજનાની જોગવાઈઓ અનુસાર અને નિર્દિષ્ટ દરે રાખવાની મંજૂરી આપવામાં આવે. જોકે, સામાવાળા કંપનીઓ અપીલકર્તાઓ દ્વારા આ સંદર્ભે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા સમયમાં સેલ્સ ટેક્સની મૂળ રકમ ચૂકવે, તો જે સમયગાળા દરમિયાન બાબત આ કોર્ટ સમક્ષ સબ જ્યુડિસ હતી તે સમયગાળા માટે તફાવતની રકમો પર અપીલકર્તાઓ દ્વારા સામાવાળા કંપનીઓ પાસેથી કોઈ વ્યાજ અથવા દંડ વસૂલ કરવામાં આવશે નહિ.

તેથી, અમે અપીલો મંજૂર કરીએ છીએ અને ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ કર્યા વિના વાદગ્રસ્ત નિર્ણયને રદ કરીએ છીએ.

વી.એસ.એસ. અપીલો મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.